РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на здравеопазването
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ-СМОЛЯН

Годишен отчет

Регионална здравна инспекция - Смолян

Изготвил: /П/
д-р Мими Кубатева

2022

Регионалната здравна инспекция – Смолян осъществява държавната здравна политика на територията на Смолянска област. Инспекцията е юридическо лице на бюджетна издръжка – второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на здравеопазването.

Стратегическата цел на дейността на инспекцията е укрепване на капацитета на общественото здраве в областта чрез:

- *Организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на Смолянска област;*
- *Превръщане на профилактиката в задължителен елемент на всички нива;*
- *Повишаване ефективността на държавния здравен контрол и достигане високо ниво на съответствие с националните и европейските изисквания на обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека, и факторите на жизнената среда;*
- *Подобряване здравето на населението и повишаване качеството на живот чрез намаляване на преждевременната смъртност, заболяемостта и последствията за здравето от основните хронични незаразни болести, свързани с рисковите фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословен модел на хранене и ниска физическа активност;*
- *Ограничаване заболяемостта и смъртността от инфекциозни заболявания чрез усъвършенстване и подобряване ефективността на епидемиологичния надзор, профилактиката и контрола на заразните болести;*
- *Повишаване качеството на медицинското обслужване на населението.*

През 2022 г. предизвикателствата пред здравната инспекция са свързани с овладяване пандемията от Ковид-19, интеграцията на бежанците от Украйна и подобряването на имунизационния обхват на населението. Главната цел на дейността е ограничаване разпространението на инфекциозните заболявания и осигуряване на качествено медицинско обслужване на всички нуждаещи се. Отбелязахме с поредица инициативи и **70 години от създаването на инспекцията**, по повод на която сме удостоени с плакет на МЗ, връчен от зам. министър д-р Златанов при среща с колектива на РЗИ-Смолян. На проведените дискусии по въпроси на здравеопазването в гр. Смолян с Регионалния съвет по здравеопазване и участието на зам.министъра и гости, както и в гр. Рудозем с медици от града, представители на местната власт и жители доклади представиха директорът на РЗИ д-р Мими Кубатева - „70 г. в полза на общественото здраве“, проф. Андрей Кехайов - „Общественото здраве в 21век“ и изп. директор на МБАЛ-Девин, г-жа Радка Грозданова, д.м. - „Оптимизация на дейността на лечебните заведения“. От изложените гледни точки в последвалите дискусии се формулират проблеми, като недостигът и застаряването на лекарите и специалистите по здравни грижи, тежкото положение на общинските болници, нуждата от достъп до високо специализирани медици на място в малките общини, проблеми с финансирането на лечебните заведения. Поставени са въпроси за изоставащото място на РЗИ, като структура на общественото здраве, спрямо лечебната мрежа и че работата в здравните инспекции изглежда недооценена. Направено е предложение от РЗИ, за изграждане на модел за обучение в МУ на лекари за работа в системата на ОЗ /здравни инспекции и националните центрове по ОЗ/ и това да стане в партньорство между Инспекциите и факултетите по ОЗ. Целта е съвместно да се търси решение на най-сериозния проблем за системата и тя да не се обрича на липса на бъдеще. Други предложения са свързани с прецизиране на законодателството във връзка с въвеждане на телемедицина, овластяване на РЗИ за решаване на регионални проблеми и генериране на регионални здравни политики. Породи се идея да се намери механизъм за периодичното осигуряване на високо квалифицирани лекари в малките и отдалечени общински ЛЗ, за оказване на качествена медицинска помощ на хората и повишаване квалификацията на местните специалисти. Срещата в Рудозем показа, че контактите с медици, обществеици и жители на общините са ползотворни, а предложенията от дискусиите ще бъдат предоставени на компетентните органи.

През всичките години от дългата си история РЗИ-Смолян работи в полза на общественото здраве. Считаме, че отговорната и нелека дейност засега е недооценена. Оставаме с надеждата, че системата на общественото здраве ще бъде поне равнопоставена с лечебната дейност, за да се погрижим и за здравите хора в страната и подобрим качеството на живот, изпълнявайки мисията на общественото здраве.

Спецификите на област Смолян утежняват условията на живот и работа.

В административно отношение областта обхваща 10 общини, от които най-голяма е община Смолян с население към 31.12.2021г. – 34 465 жители, а най–малка е община Борино – 2 968 жители. **Населението на областта към 31.12.2021 г. е 99 318** и е с 2 569 души по-малко от 2020 г., което е с 1000 повече от разликата в предходните две години. В областта има 238 населени места, много от които доста отдалечени от областния център. В градовете на областта живее по–голяма част от населението. Разликата между градското и селско население е 13,8% с превес на живеещите в града – 56,9%/43,05%. Запазва се непроменено съотношението на мъже/жени в полза на жените – 52%. Всички общини през 2021 г. бележат спад на числеността. Нарастването на темпът на обезлюдяване на населените места с превес на селата продължава, при запазена класация. Най-чувствително е засегната община с. Баните с намаление от 4,9 %, следвана от гр. Неделино 3,7%, а гр. Девин бележи най-висок ръст на обезлюдяване – 3,4% спрямо 1,9% през 2020 г. Населението в селата намалява годишно с двойно по-бърз темп – 2,2% срещу 1,0% градове. Намаляването на мъжете 2,6% изпреварва това на жените с 2,4%.

Възрастовата структура на населението през последните години се влошава повлияна от промените в раждаемостта, смъртността, средната продължителност на живота, миграцията, жизненият стандарт и др. Демографското застаряване продължава - относителният дял на възрастните хора над 60 години през 2021 г. е 35,55% /34.8% за 2020г./, с увеличение около 1% на година.

Делът на децата до 17 г. се запазва – 13,8% от общото население, а относителният дял на хората в активна възраст 18 – 59 години е около 50%. Вероятната причина е намаляване на работни места в селата, отчуждаване от селскостопански труд, все по-лошата осигуреност с училища, лоша транспортна схема и др.

В областта има 4 столетнички живеещи на село.

Механичният прираст е отрицателен – минус 880/при минус 169 за 2020 г/. Емигрирали са 2 678, при 2286 за 2020 г., а имигранти са 1 798, при 2117 за 2020 г.

Слабо развитата икономика на областта, свит трудов пазар, ниски доходи рефлектират в засилен емигрантски поток - респективно осезателно намаляване на населението.

Раждаемост

Коефициентът на раждаемост за 2021 г. е **5,8‰** при 6,1‰ за 2020г**. и 8,5‰ за страната,** трайно под раждаемостта в страната от години наред. За периода 2011-2020г. тя е между 7‰ /2016 г./ и 6,1‰ /2020 г./. Раждаемостта спада ежегодно и отстъпва все по задни позиции в класацията на страната. Миграцията на младото население води до повече раждания в градовете. Най-висока раждаемост има в гр. Чепеларе -9,1‰, гр. Рудозем – о и гр. Смолян-7‰, а най-ниска е в гр. Неделино- 5,2‰.

Смолянска област не прави изключение от общата тенденция за намаляване на раждаемостта в страната. Причините за това са комплексни - възрастовата структура на населението на областта, прогресивното намаляване на населението в детеродна възраст, по-ниската материална осигуреност, психологическата нагласа на хората и др.

Трайно се запазва тенденцията за намаляване на абортите. Продължава съотношението между абортите по медицински показания с тези по желание да е 3:1, което би трябвало да е предмет на обследване и оценка, наред с големия относителен дял на спонтанните аборти, в което могат да се търсят резерви за повишаване на раждаемостта.

Обща смъртност

Запазва се тенденцията за увеличаване на общата смъртност в сравнение с тази на страната, вероятно поради застаряване на населението. С този показател област Смолян е на 13 позиция в низходящ ред .

Коефициентът на обща смъртност за 2021 г. е **22,6%о**, при **20.5%о за 2020 г. и 21,7 за страната.**

Най-висока е общата смъртност в община Баните –36,3%о, следвана от община Чепеларе с 30,1%о /24,1%о -2020г./. Най-ниска е смъртността в община Рудозем -17,9 %о и е под средната за страната.

Сред причините за смърт най-висок дял заемат **болестите на органите на кръвообръщението - 54,2%** /честота 1226,6 на 10 хил. д.н/ и е с намаление 4 пункта, за поредна година, вероятно от внедрените инвазивни методи на лечение и изместване на случаите към Ковид-19. Водещи нозологии при умиранията от БОК са исхемичната болест на сърцето (ИБС) и мозъчно-съдовата болест (МСБ).

Второ място заема **Ковид-19 с относителен дял – 18,9%** и честота – 427,4 на 10хил. нас. **Ковид заболяванията като причина за умиране са десетократно повече в сравнение с предходната 2020 година.**

Третото място е на **новообразования,** с **отн. дял 12,6%** и **честота 284,3%ооо** със спад от пет пункта. Колебанията в относителният дял на заболаванията от останалите класове болести са незначителни и запазват досегашната характеристика.

Върху нивото на общата смъртност оказва влияние общото застаряване на населението в областта, развилата се ковид епидемия и високият дял на социално-значими заболявания /сърдечно-съдови и злокачествени/.

Детска смъртност

Традиционно показателят за детската смъртност, един най-комплексните за оценка на общественото здраве, се нарежда между първите места по ниски стойности. Показателят е много чувствителен, тъй като се изчислява върху много малки стойности и незначителните колебания в тях водят до значителни крайни резултати. От 2012 г. същият е в рамките на о/ 2018 г./ до 6,5%о/2013 г./ и под средния за страната. **За 2021** г. **детската смъртност в областта е 6,8%о** / 4,8-2020 г./ с 4 починали извън областта деца, при **5,6 за страната**. За първи път от 10 години, областта изпреварва по този показател средния за страната. Всички деца са починали от отклонения във вътреутробното развитие, което е сигнал за полагане на усилия за подобряване на неонаталната диагностика.

Естествен прираст

Трайна е тенденцията за увеличаване в отрицателна посока, с бързи темпове**. През** г. естественият прираст е **минус 16,8‰** /-14,4‰ за 2020 г./. **За страната** естественият прираст **е минус 13,2**‰. С най-лош показател за 2021г. е община **Баните минус 34,1‰,** следван от община Девин – 17,3%о и Чепеларе – минус 22,7%о, най-добра позиция заема община Борино - с минус 11%о.

Показателят е следствие на по-ниска раждаемост в селата, по-силно застъпено застаряване на населението и по-високата заболеваемост на фона на по-лоша инфраструктура - условия на труд и жизнен стандарт.

Болестност и заболяемост

Болестността, измерена чрез регистрираните случаи на заболяванията по обръщаемост на населението за здравна помощ към звената за извънболнична помощ и заболеваемостта новооткритите случаи/, дава представа за честотата и структурата на заболяванията, по повод на които населението активно търси здравна помощ.

През 2021 година болестността е 2879,2 ‰. Налице е ръст от 508,9‰ в сравнение на 2020 г.- 2370.3‰. Най-чувствително е завишаването на болестността при клас XXII – Ковид за специални цел U00-U85 –225,1 ‰ и отн. дял 7,8%.

Отново на първо място по честота са **болестите на сърдечно-съдовата система с относителен дял 23,3%** - нараства броя на случаите, делът им намалява, незначително с 1%.

На второ място са **болестите на дихателната система с 13,9% отн. дял** и на трето място **болестите на опорно-двигателна система- 9,1%, с** ръст спрямо 2020 г. На четвърто място е **Ковид, с отн. дял 7,8%,** при 0,5% през 2020г.

Заболяемостта през 2021г. е 1185,3%о при 989,5%о заболеваемост за 2020 г., т.е. ръст със 195,8 пункта, докато през 2020 г. е регистриран спад, свързан с наложеното от извънредната епидемична обстановка ограничаване на хората активно да търсят медицинска помощ. В същото време бяхме свидетели на по-продължителен период на действие -12 месеца, вместо 9 през 2020 г., на няколко вълни от повишаване на заболеваемостта от Ковид-19, което обяснява покачване на кривата на заболеваемост и болестност.

През 2021г. хоспитализираната заболяемост е 1781,1%ооо. Наблюдава се вълнообразно движение на показателя - увеличение с 2,9% спрямо 2020 г., но с 27% по-нисък от 2019 г. Причините се коренят най-вероятно в продължителните периоди на ограничен планов прием, както в обема и качество на предлаганата болнична медицинска помощ от лечебните заведения, последица на разнородни фактори – липса на специалисти от различните браншове, евентуално недостатъчна квалификация, демографският срив в областта.

Структурата на хоспитализираните болни следва тази на болестността: най-често болни с Ковид -19 /16,3% или 290,8%оо д. н./; болести на органите на кръвообращението с 302,1%оо; болести на дихателната система – 179,65%оо; болести на костно-мускулната и съединителна тъкан - 148,7%оо.

Регистрираната **заболяемост от остри заразни заболявания, без грип е 6191,4 %ооо** при 2245,68 %ооо за 2020 г. за сметка на случаите от Ковид-19. Без тези случаи ОЗЗ е намаляла с 112 спрямо 2019 г.

Въздушно-капковите инфекции вкл. Ковид 19 са водещи – 99,1% отн. дял, при 96.16% за 2020 г. и 63.61% през 2019 г. В структурата им най-висок е относителният дял на Ковид19 – 97,7% при 92.88% за 2020г. ; Варицела -1,3%.

На второ място са чревните инфекции със спад от 3,27% за 2020 г. на 0,7 % за 2021 г. Други инфекции са спорадични случаи.

Болестността от активна туберкулоза е 36,8 %ооо при 58,4%ооо за 2020 г. и 65,1%ооо за 2019 г. Значителен спад има при **заболеваемостта - 6.0 %ооо** / 13.6%ооо през 2020г./ при 9,9 на 100хил за страната.

Запазва се броят на диспансеризираните и вътрешната структура на психичните заболявания: Шизофрения и шизотипни и налудни разстройства, умствена изостаналост, разстройства на настроението.

<u>Заключение</u>:

Област Смолян е в сериозна демографска криза**.** Здравно-демографската картина зависи от фактори, свързани със здравеопазната система и от социално-икономическата обстановка в региона и страната. Тя следва и изпреварва негативните тенденции в национален план. С увеличаването на относителният дял на възрастното население нарастват хроничните заболявания характерни за тях, които заедно с потърсена по-късно медицинска помощ се отразяват утежняващо върху потребностите от медицинска помощ и лекарствоснабдяването. Тежката патология и възможностите на медицината за продължаване на живота налагат все повече нужда от предлагане на рехабилитация, продължително лечение и палиатив-ни грижи, които към момента са непривлекателни за лечебните заведения. Възрастните самотни хора в малките, отдалечени, а нерядко и труднодостъпни селища в областта остават неравнопоставени по отношение достъпа до медицинска помощ. Това се отрази неблагоприятно и по-време на пандемичната обстановка. Политиките в здравеопазването е наложително да бъдат съобразявани с тези особености.

Щатна осигуреност и човешки ресурси

Организационната структура на РЗИ – Смолян до ниво дирекция е регламентирана с Устройствения правилник на регионалните здравни инспекции (посл. изм. ДВ. бр.69 от м. август 2021 г.). Общата численост на персонала е 62 щ.дл., структурирани в 4 дирекции - 1 обща администрация и 3 в специализираната администрация. По трудови правоотношения са **12 щ.дл.** (19,35%), а по служебни правоотношения – **50 щ.дл.** (80,65%) Функциите на различните структурни звена са разписани в Устройствения правилник и във функционалните характеристики на звената, актуализирани и утвърдени през 2022 г.

ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА НА РЗИ-СМОЛЯН

Към 31.12.2022 г. заети са 53 и 9 незаети длъжности на зам. директор; директор на дирекция ОЗ, гл. експерт в отдел ДЗК – 2 щ. дл., ст. експерт в отдел ПБПЗ; началник на отдел МИ в Д НЗБ, началник на отдел ПЕК; главен инспектор в **Д МД** и в **Д АПФСО** - главен експерт. Незаетите длъжности са **14,52 %**, с най- голям относителен дял при ръководните- от 11, свободни -7, които са за лекари, но липсват кандидати. От **41** *експертни* длъжности с контролни или аналитични функции са заети 36, 87,80 %; **5** *експертни длъжности със спомагателни функции* и **5** *технически длъжности* са заети 100%.

Обявени са **12 конкурсни процедури** по Закона за държавния служител (*от тях 1 мобилност и 5 конкурентен подбор*) за вакантните длъжности, от които **5** са завършили с *назначение* - гл. инспектор и мл. експерт в Д МД; главен експерт в Д АПФСО; гл. инспектор в отдел ПЕК, Д НЗБ; инспектор в отдел ДЗК, Д ОЗ, **5** с *преназначение* -2 гл. инспектор и ст. инспектор в Д МД; гл. счетоводител и гл. експерт в Д АПФСО. Два конкурса за ръководни длъжности са прекратени поради липса на подадени заявления.

Относно динамиката на човешките ресурси през годината - повишени в длъжност чрез конкурентен подбор са 5 служители, с прекратени правоотношенията са 10 - 3 за придобито право на пенсия, 4 по взаимно съгласие, 2 след завръщане на титуляра, 1 поради смърт, назначени са нови 10 и преназначени 6.

Промените в Класификатора на длъжностите в администрацията през август 2022 г. за *намаляване на изискуемия професионален опит* за *длъжността гл. секретар от 6 на 5 години и началник на отдел 4 на 3 години, ранга за длъжността ст. инспектор и ст. експерт*

се повишава от V на IV са отразени в длъжностното разписание и в длъжностните характеристики.

Разпределението на щатните длъжности по категории персонал

Таблица №1

Категория	Към 31.12.19 г.		Към 31.12.20 г.		Към 31.12.2021 г.		Към 31.12.2022 г.	
	бр.	**%**	**бр.**	**%**	**бр.**	**%**	**бр.**	**%**
ЩАТ	**62**		**62**		**62**		**62**	
ЗАЕТИ	**53**	**85,48**	**53**	**85,48**	**52**	**83,87**	**53**	**85,48**
Служители по служебно правоотношение								
По щат	**49**	**79,03**	**49**	**79,03**	**50**	**80,65**	**50**	**80,65**
Висш медицински персонал	22	44,90	22	44,90	20	40,00	20	40,00
- магистри	6	12,24	6	12,24	6	12,00	6	12,00
- професионален бакалавър	16	32,65	16	32,65	14	28,00	14	28,00
Висш немедицински персонал	27	55,10	27	55,10	30	60,00	30	60,00
Заети	**41**	**83,67**	**41**	**83,67**	**41**	**82,00**	**42**	**84,00**
Висш медицински персонал	16	39,02	16	39,02	14	34,15	17	40,48
- магистри	6	14,63	6	14,63	4	9,76	5	11,90
- професионален бакалавър	10	24,39	10	24,39	10	24,39	12	28,57
Висш немедицински персонал	25	60,98	25	60,98	27	65,85	25	59,52
Служители по трудово правоотношение	**13**	**20,97**	**13**	**20,97**	**12**	**19,35**	**12**	**19,35**
От тях заети	**12**	**92,31**	**12**	**92,31**	**11**	**91,67**	**11**	**91,67**
- висше мед. образование	1	8,33	1	8,33	1	9,10	1	9,10
- гл. специалисти	6	50	6	50	5	45,45	5	45,45
- изпълнители	5	41,67	5	41,67	5	45,45	5	45,45

Щатната осигуреност е 85,48%, а заетостта е:

- 84 % по служебно правоотношение;
- 91,67 % по трудово правоотношение.

За последните четири години броят на заетите щатни длъжности се запазва. Средната възраст на персонала е **50,38** години (*Графика №1*).

Графика №1

Възрастово разпределение:

до 30 години - 3

от 31 до 40 години - 12

от 41 до 50 години - 10

от 51 до 60 години -15

над 61 години - 13

Кадровата обезпеченост на инспекцията е базова предпоставка за изпълнението на основните отговорности и функции на инспекцията. През 2022 год., с изключение на трайно незаетите места, са назначени: 1 главен инспектор в Д НЗБ; икономист в Д АПФСО; икономист в Д МД; строителен инженер по заместване и 1 здравен инспектор в отдел ДЗК, дирекция ОЗ. Запазва се тенденция за промяна в структурата на специалистите магистри, работещи в инспекцията –намаление на магистрите по медицина за сметка на магистри с други специалности – еколози, биолози и др., които работят основно в дирекция ОЗ. Назначаването на млади лекари в инспекцията е практически неосъществимо предвид наличните за тях по-добри възможности за реализация като клинични лекари. Липсата на лекари не може равностойно да се компенсира с магистратура по здравен мениджмънт или управление на здравните грижи и други специалности.

Годишно оценяване имат 50 служителя, а 5 не са оценени 5-ма поради липса на отработени най-малко 6 месеца в края на периода на оценяване. Оценките са 50% „Изпълнението надвишава изискванията“ и 50% „Изпълнението напълно отговаря на изискванията“ и са показател за отговорността и прецизността на служителите при изпълнение на годишните планове.

Във връзка с изпълнението на Постановление на Министерски съвет №462 от 20 декември 2022 г. и заповед на министъра на здравеопазването се увеличиха индивидуалните месечни работни заплати на служителите с 30 %, считано от 01.12.2022 г., при спазване изискванията на Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация и Вътрешните правила за заплатите на служителите в здравната инспекция.

През 2022 година са подадени 64 декларации по чл.35, ал.1 т.1 и т.2 от ЗПКОНПИ. От тях 9 от новозаначени служители, 10 за несъвместимост и 42 ежегодни, 2 при напускане и 1 коригираща. Направена е проверка от комисия определена със заповед на директора и не са установени нарушения.

АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ГРАЖДАНИ

Дирекция „АПФСО“ е кадрово добре обезпечена, с компетентни, опитни специалисти и успешно **подпомага осъществяването на правомощията на директора** и **дейността на специализираната администрация** и извършва техническите **дейности по административното обслужване**. Служителите са взаимозаменяеми и много натоварени – през първото тримесечие с **ангажименти по Ковид -19** като техническото обезпечаване на ИС свързани с ваксиниране и Covid, изготвени са седмични справки за Covid-19 по общини; мониторинг на нискотемпературния фризер с АРТ-СОМ4; раздадени са 15200 бр. антигенни тестове на ЛЗ и ЦСМП, месечни отчети за бракуваните ваксини за 2022 г., статистически справки за 14 дневна заболеваемост в областта, обобщена информация за 2021 г. – ваксинирани и диагностицирани. По-късно с ***продажба на медицинското оборудване***

собственост на РЗИ-Смолян след направена, по реда на Наредба № 7 от 14.11.1997 г., чрез публичен търг с явно наддаване и са сключени са 34 договора за покупко-продажба; извършване на преглед, систематизиране, подреждане и унищожаване на **документи с изтекъл срок за съхранение в архивите** в инспекцията в дейностите по отбелязването на **70-годишния юбилей на инспекцията**; дейности по електронното управление и сигурността на информационните системи; поддръжка на материалната база и др.

Административни услуги

Създадени са всички необходими условия за изпълнението на административните услуги и за удовлетворяване потребностите и изискванията на гражданите и стопанските субекти, чрез реализиране на принципа „едно гише“ и „комплексно административно обслужване”. Обособеният Център за административно обслужване (ЦАО) отговаря на нормативните изисквания и функционира ефективно. Осигурени са всички необходими условия за предоставяне на информация на потребителите, като основната цел е тя да е ясна, достоверна, общоразбираема и пълна. Центърът за административно обслужване (ЦАО) е оборудван с необходимите технически средства за ефективно обслужване на потребителите и е изградена поддържаща инфраструктура (резервно ел. захранване, резервен интернет доставчик) за гарантиране непрекъснатост на работния процес. Двамата служители в ЦАО предоставят комплексна информация на потребителите на административни услуги. Те са на непрекъсваем 8 часов режим на работа и приключват едва когато са обслужени всички потребители.

Документооборотът в инспекцията е организиран чрез автоматизирана електронна система Евентис R7, в съответствие с единния технически протокол, утвърден от Министерство на електронното управление (МЕУ). Документи до регистрираните администрации се изпращат само по електронен път чрез Системата за електронен обмен на съобщения (СЕОС), която е вградена в Евентис R7. Друг канал за комуникация, които се използва е Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ) за кореспонденти, не включени в СЕОС. Обявени са електронни адреси за кореспонденция, публикувани са две е-форми на интернет страницата (за подаване на предложения, сигнали и жалби и за подаване на сигнали за корупция и конфликт на интереси), както и анкетна карта за проучване мнението на гражданите за административното обслужване. Регламентирани са каналите за комуникация и отговорностите на служителите за обслужването им.

С въвеждането на системата за управление на документооборота се гарантира ефективна комуникация, проследимост на процесите, осигуряване на навременна и точна информация, свеждане до служителите ясни указания и разпореждания, периодично докладване на действията и резултатите за вземане на правилни управленски решения.

През отчетния период са извършени множество дейности за усъвършенстване на деловодната дейност и не са настъпвали инциденти за продължително прекъсване на деловодната дейност и обмен.

В системата Евентис R7 през годината са регистрирани **14 110** бр. документи, с 2420 повече от 2021 г., а по канала за електронен обмен (СЕОС) са изпратени 2 549 бр. и са получени 1 243 бр..

През годината административните услуги на РЗИ са електронизирани и се предоставят чрез Единен портал за достъп до електронни административни услуги, администриран от МЕУ. Част от тях са от ниво III и IV, което позволява те да се заявяват, заплащат и предоставят по електронен път. Предоставена е и възможност за електронно заявяване на АУ чрез ел. поща. Заявени са едва 12 бр. електронни услуги. Основен проблем за това е необходимостта от електронната идентификация (КЕП) на потребителите и регистрация в Системата за сигурно електронно връчване.

Условията и редът за извършване на административни услуги, поискани от физически и юридически лица, са регламентирани в **35** бр. административни процедури, от които **6** бр. са комплексни (вътрешни) и се изготвят съвместно с РИОСВ, ИАЛ, ИАМН, РЗИОК и др. Комплексните административни услуги се извършват без да се изисква от заявителя да

предоставя информация или документи, които са налични в РЗИ–Смолян, като първичен администратор на данни, или могат да се осигурят по служебен път от други административни органи.

Предоставени административни услуги за периода 01.01.-31.12.2022 г.

Вид Административна услуга	**Брой услуги 2021 г.**	**Брой услуги 2022 г.**
883 Издаване на становище за класифициране на отпадъци	26	24
1795 Издаване на хигиенно заключение за извършване на дейности с опасни отпадъци от хуманната медицина	0	0
1102 Регистрация и заверка на лична здравна книжка	965	916
1796 Издаване на свидетелство за имунизационно състояние	12	10
467 Издаване на международен сертификат за имунизации	0	0
1350 Здравна оценка на седмичните учебни разписания на ученици	158	181
259 Издаване на здравно заключение за съгласуване на проект на общ подробен устройствен план (ПУП)	48	44
1870 Издаване на здравно заключение за съгласуване на инвестиционен проект	30	38
1338 Издаване на становище по готовността за въвеждане в експлоатация на строеж	1	1
1349 Издаване на удостоверение за регистрация на дрогерия	1	1
1089 Издаване на разрешение за пренасяне на покойници извън страната	0	0
466 Издаване на удостоверение за регистрация на обект за производство на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води	0	0
258 Заличаване на регистрация на обект за производство на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води	0	0
1552 Вписване в регистъра на обектите с обществено предназначение	177	172
882 Заличаване от регистъра на обектите с обществено предназначение	50	54
3047 Издаване на становище относно спазването на граничните стойности на показателите за шум	7	4
341 Предоставяне на специални формуляри на търговци на едро и аптеки за поръчка на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества	16	9
2155 Предоставяне на специални рецептурни бланки на лечебни заведения за предписване на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества	160	150
1573 Издаване на хигиенно заключение за получаване на разрешение за търговия на дребно с лекарствени продукти в аптека	1	3
2241 Издаване на становище за унищожаване на лекарства	0	0

1335 Издаване на удостоверение за регистриране на ЛЗИПХ и удостоверение за извършване на лечебна дейност в МФ и факултетите по дентална медицина на ВМУ	2	0
1659 Издаване на удостоверение при промяна на обстоятелствата на ЛЗИПХ и лечебната дейност в МФ по дентална медицина на ВМУ	12	0
465 Заличаване от регистъра на лечебните заведения за извънболнична помощ и хосписите	3	0
3041 Издаване на удостоверение за спазване на здравните изисквания и утвърдените медицински стандарти от лечебните заведения за извънболнична помощ и хосписите	35	41
1793 Издаване на удостоверение за регистрация на лицата, практикуващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве	0	1
1088 Заличаване от регистъра на лицата, практикуващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве	0	0
685 Издаване на разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина	0	1
1336 Прекратяване на разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина	0	0
961 Издаване на служебна бележка за сключване на договор с РЗОК за осъществяване на специализирана извънболнична помощ, при недостатъчност на регистрираните практики	11	112
1660 Издаване на удостоверение за съответствие с основните изисквания, на които трябва да отговарят ЛЗБП, ЦПЗ, ЦКВЗ, КОЦ, ДМСГ и ДЦ	1	2
477 Издаване на заверен препис или допълнителен екземпляр от документ	6	3
2961 Издаване на хигиенно заключение за проектна документация	0	0
2 Предоставяне на достъп до обществена информация	49	38
2133 Издаване на удостоверение за осигурителен стаж (УП 3)	6	12
2134 Издаване на удостоверение за осигурителен доход (УП 2)	6	1
общо:	**1784**	**1828**

През 2022 г. са извършени общо **1828 бр.** административни услуги спрямо **1784 бр.** за 2021 г. Всички услуги са предоставени в срок при спазени изисквания за законосъобразност. Не са регистрирани оплаквания от граждани за лошо обслужване и няма обжалвани по реда на ЗАНН. Не са получавани сигнали за корупция в поставената за целта пощенска кутия за и в сайта на РЗИ - Смолян. Годишният анализ за оценка на удовлетвореността на потребителите на административно обслужване в РЗИ-Смолян сочи удовлетвореност на гражданите и бизнеса от качеството на предоставените услуги, която изгражда и укрепва доверието в институцията.

Административно наказателна дейност на инспекцията

За годината са издадени **27** наказателни постановления на обща стойност **17 540** лв., която включва и тези с намален размер 80% от санкцията. Връчени са **25,** на стойност **16 640 лв.** По-голямата част НП са за неспазване на противоепидемичните мерки (**19** НП на стойност 11940 лв.), нарушаване на забрана за тютюнопушене (**1** НП на стойност 2400 лв.), неспазване на здравните (**4** НП на стойност 400 лв.) и хигиенни (**1** НП на стойност 100 лв.) изисквания, за предлагани козметични продукти на пазара (**1** НП на стойност 700 лв.) и нерегистриран обект с обществено предназначение (**1** НП на стойност 2000 лв.) Доброволно платените в РЗИ са **14,** на стойност **6540** лв., в т.ч. **7** на стойност **4640** лв. платените в размер на **80**%. Изпратени в НАП за принудително събиране са **20** НП за **6600** лв. и събрана сума от НАП в резултат на принудително събиране **-12117**,**87** лв. Обжалвани са **7 НП** за 8100 лв., потвърдени от съда **3 НП** за 900 лв. и **1** отменено за 500 лв.

Издадени са 10 предупреждения и 1 резолюция. Прекратено е производството по принудително събиране на 19 НП за 4392,76 лв. поради изтекъл давностен срок.

Причините за отменянето на НП са свързани с: АУАН не се съставя в момента на извършване на проверката и констатиране на нарушението; не се съставя в присъствието на нарушителя; не се описва точно и пълно констатираното нарушение; не се връчва по предвидената в ЗАНН процедура.

Всички обстоятелства свързани с административнонаказателната дейност са надлежно вписани в регистър на наказателните постановления.

ПОКАЗАТЕЛИ	**2019 г.**	**2020 г.**	**2021 г.**	**2022 г.**
Брой издадени през периода наказателни постановления (НП)	**39**	**69**	**82**	**27**
Сума в лева на издадените НП по глоби и имуществени санкции	19 650 лв.	26 200 лв.	41 800 лв.	18 700 лв.
Брой връчени през периода НП	**36**	**49**	**74**	**25**
Сума в лева на глобите и имуществените санкции по връчените през периода НП	16 050 лв.	20 900 лв.	39 200 лв.	16 640 лв.
Брой доброволно платени през периода НП в РЗИ	**17**	**19**	**42**	**14**
Сума в лева на доброволно платените през периода НП в РЗИ	2450 лв.	4 900 лв.	17500 лв.	6540 лв.
Доброволно платени в РЗИ в размер на 80% от санкцията	-	-	-	**7**
Сума в лева на доброволно платените в размер на 80% НП	-	-	-	4640 лв.
Брой изпратени през периода НП за принудително събиране	**19**	**22**	**35**	**20**
Преведена сума в лв. през периода от НАП на РЗИ в резултат на принудително събиране	7420,85 лв.	11 579лв.	21300 лв.	6600лв.

Броят на издадените НП е със 33 % по-малък в сравнение с миналата година, дължащо се на отшумяване на Ковид пандемията. Средна сума на едно наказателно постановление 509,76 лв. В основната си част доброволно платени са по-ниските суми, наложени с глоби.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА

Регионалната здравна инспекция–Смолян е държавен административен орган – второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към Министерство на здравеопазването и осъществява държавната здравна политика на територията на област Смолян.

Организационната структура на РЗИ-Смолян е регламентирана с Устройствения правилник на регионалните здравни инспекции. Пълната организационна структура се отразява в длъжностното разписание и поименното разписание на длъжностите. Отговорностите на служителите се разпределят по начин, който осигурява разделението им при вземане на решения, изпълнение и осъществяване на контрол, както и отчетност и докладване. Конкретните задължения, отговорност и линии на докладване на всеки служител са определени в длъжностните характеристики. Съгласно длъжностната характеристика всеки служител изпълнява своите задължения в съответствие с делегираните му правомощия и отговорности. Нивото на знания и умения на служителите се оценява от непосредствения ръководител въз основа на изпълнението и индивидуалните работни планове. Осигурен е своевременен достъп на служителите до данни и информация, имащи значение за изпълнението на задълженията чрез система за управление на документооборота и работния поток Eventis R7.

Политиките и практиките по управление на човешките ресурси в РЗИ-Смолян обхващат подбора, назначаването, обучението, атестирането, повишаването в длъжност и заплащането на служителите, което е осигурено с утвърдени вътрешни правила. Съществуващата информационна и комуникационна система осигуряват на служителите лесен достъп и обмен на информация, което спомага за по-доброто взаимодействие между отделните звена. Използват се информационни системи, които покриват основни аспекти от дейността. На интернет страницата на инспекцията се публикува специфична информация, която е полезна за потребителите.

Работата се организира на основата на годишен план, с формулирани ясни и изпълними цели, приоритизирани във връзка с изискванията на законодателството, стратегическите и програмни документи на национално и местно равнище, които са сведени до знанието на служителите. Преди изготвяне на годишните планове се извършва преглед на стратегическите и оперативни цели. При настъпване на промени се извършва актуализация, която се отразява на планираните оперативни цели. За 2022 г. няма промени в определените цели на инспекцията.

Ежеседмично директорите на дирекции отчитат изпълнението на поставените задачи, а всяко тримесечие се изготвят доклади за постигнатите резултати и напредъка по изпълнението на целите, които ръководителите на структурни звена представят на директорски съвети. При проблеми с изпълнението им се набелязват мерки за отстраняване на причините и недопускане неизпълнение на заложените показатели. За 2022 г. поставените цели са изпълнени.

Въведеният стил на управление от ръководството осигурява възможността утвърдените политики, процедури и практики да насърчават правилното, етичното, икономичното и ефективното поведение на служителите. Всички са запознати с Кодекса за поведение на служителите в държавната администрация и с Етичния кодекс на служителите в РЗИ-Смолян. Изградена е система за наблюдение и механизъм за установяване и докладване на установени нарушения, и предприемане на съответните мерки. През годината са наложени две дисциплинарни наказания.

С цел осигуряване на по-добро финансово управление и прозрачност при разходването на бюджетни средства в Регионална здравна инспекция - Смолян е въведена система за финансово управление и контрол, която съдържа елементите, определени в ЗФУКПС и включва правила, процедури и работни инструкции, относими към работата на инспекцията. Чрез тях се разпределя и отговорността между длъжностните лица, които участват в процесите по управление и контрол, с цел постигане на целите. Създадена е електронна форма на сбор от документи, които са инсталирани на споделено място на сървъра от вътрешната мрежа. Стриктното изпълнение на разписаните правила и процедури, текущия и

последващ мониторинг, гарантират функционирането на високо ниво на процесите при подпомагането на Директора на РЗИ-Смолян за изпълнение на неговите функции, правомощия и отговорности.

Утвърдена е Стратегия за управление на риска за периода 2021-2023 г. В риск-регистър са включени съществените рискове на всички административни звена, свързани с постигането на целите. След като рисковете са идентифицирани и оценени се предприемат мерки и действия за противодействие, като се следи тяхното въздействие и остатъчния риск. Контролните дейности, целящи намаляването на риска, се анализират и актуализират най-малко веднъж годишно. Процесът се документира в риск-регистър.

Контролните дейности са свързани с изпълнението на правилата, процедурите и действията насочени към намаляване на рисковете за постигане на целите, по отношение на планирането, управлението и отчитането на публичните средства. В инспекцията се спазва принципа на двойния подпис, за което има утвърдени вътрешни правила. Процедурата за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност на дейността е регламентирана във „Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в РЗИ–Смолян“. Те включват всички проверки на документи, факти и обстоятелства преди да се вземе решение или да се извърши действие от страна на ръководителя на организацията. Осъществява се оперативен контрол върху възложените и изпълнените задачи от страна на ръководството на всички нива. Въведени са политики и процедури за обективно, пълно, достоверно, точно и навременно осчетоводяване на всички стопански операции; правила за достъп до активите и информацията, които осигуряват защита от неоторизиран достъп; спазване на вътрешните правила за работа с компютърната среда в РЗИ; работа чрез индивидуални потребителски профили и политика за периодична смяна на парола, ограничен достъп до администраторски права, регламентиран достъп до софтуерни приложения и други.

За усъвършенстване дейностите по финансово управление и контрол през 2022 г. са актуализирани множество вътрешно нормативни документи, както и такива регламентиращи дейности от административно-управленски характер. Утвърдени са нови Вътрешни правила за извършване на предварителен контрол в съответствие с утвърдените Указания за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност на министъра на финансите. Със заповед на директора е определен служител, който осъществява предварителния контрол за законосъобразност преди поемане на финансови задължения и преди извършване на разходи. За разходи по специфични дейности на инспекцията, предварителният контрол за законосъобразност се осъществява от директорите на дирекции.

Стриктно се следи за прилагането на вътрешните правила за предотвратяване и разкриване на корупционни практики. Определен е ред за докладване при установяване на индикатори за измама. Прилага се оперативен контрол от страна на ръководството на всички нива в инспекцията върху възлагането и изпълнението на работата. През годината няма постъпили сигнали за нередности, нарушения и корупция. Разработените правила за противодействие на корупцията се спазват стриктно. Извършена е ротация на служители, работещи в рискови за корупция зони. Плащанията на услуги предлагани от инспекцията се осъществява на каса в брой или чрез ПОС терминал и по банков път, обявено на интернет страницата ни и разписано във вътрешните правила за административно обслужване. Обезпечаване нуждите от строителство, доставка на стоки и услуги се осъществява при спазване на изискванията на Закона за обществените поръчки (ЗОП). Актуализирани са „Вътрешни правила за управление на цикъла на обществените поръчки в РЗИ–Смолян“. През 2022 г. е проведена обществена поръчка, договаряне без предварително обявление с прогнозна стойност 168000 лв. без ДДС с предмет „Доставка на течно гориво за отопление за нуждите на РЗИ-Смолян“, с продължителност 36 месеца.

Изпълнени са отговорностите за **работа при бедствия, аварии и катастрофи** /БАК/. Извършени са всички дейности по проучване на потенциалните рискове за здравето на населението при бедствия, аварии и инциденти от невоенен характер, потребностите от медицинска помощ, ресурсите на лечебната мрежа и разработени плановете за медицинското осигуряване на населението. Проведено е заседание на областния съвет за

медицинско осигуряване към РЗИ за приемане на план за работа и програма за обучение. Реализирани са обучение на отговорниците по ОМП и една тренировка.

Директорският съвет функционира като съвещателен орган към директора и дейността му се осъществява по утвърдени правила. През 2022 г. са проведени 4 заседания на директорския съвет, на които са представени и обсъдени: годишните отчети за дейността с изведени местни приоритети за следващата година и по тримесечия за изпълнението на планираните цели и задачи; финансовото състояние на инспекцията и необходимостта от строго икономично и целесъобразно разходване на средствата по утвърдения, рестриктивен годишен бюджет; административните цели за 2022 г.; организация на граничен здравен контрол на ГПП Златоград-Термес; актуализираните Вътрешни правила на работната заплата и възлагане и контрол на дейността на служителите; проблеми в административното обслужване.

Дисциплинарният съвет функционира в съответствие с изискванията на Закона за държавния служител. През периода няма проведени производства. През 2022 г. са наложени две дисциплинарни наказания на двама служители - „забележка“ и „отлагане на повишението в ранг с една година“

Комисията по етика работи в съответствие с утвърдени „Вътрешни правила за иницииране, образуване и разглеждане на производства за нарушение на етичния кодекс от служителите на РЗИ Смолян“ и „Кодекс за поведение на служителите на РЗИ Смолян“. През разглеждания период няма постъпили жалби срещу действия на служителите на инспекцията.

Комитетът по условия на труд (КУТ) работи ефективно. Заседанията на комитета се провеждат на всяко тримесечие. Сключен е договор със служба по трудова медицина. Съвместно със СТМ е извършена оценка на риска на работните места, а през годината е актуализиран списъка на длъжностите, за които се полагат лични предпазни средства и работно облекло и същите са осигурени, вкл. и за превенция на Ковид-19. Поддържа се Регистър на трудовите злополуки, съгласно Наредбата за установяване, разследване, регистриране и отчитане на трудовите злополуки и през 2022 г. няма регистрирани такива. Провеждат се начален и периодични инструктажи на служителите по безопасност при работа. Проведени са общи профилактични прегледи на служителите.

Работа в екип, зачитане интересите на служителите, принципност, справедливост и прозрачност, утвърдени в организационните правила, са базата на която работи ръководството на РЗИ-Смолян. И през тази година са положени усилия за създаване на безопасни условия на работа съобразени с противоепидемичните мерки срещу Ковид-19 и спецификите на работа, с цел опазване здравето на служителите.

КВАЛИФИКАЦИЯ НА КАДРИТЕ

Квалификацията на кадрите се планира в годишния план за обучение на служителите. Проведено е задължително обучение на всички новоназначени държавни служители, съгласно чл. 35б от Закона за държавния служител. Посетени са **12** *външни специализирани обучения* от **15** служители, към ИПА – 10 служители по 8 теми; МЗ - 3 служители по 2 теми; ВА "Георги Раковски" – 1 служител; dWare Конто – 1 служител; 21 уебинара на различни теми. Документите, удостоверяващи проведеното обучение се съхраняват в досиетата на служителите.

Проведени са и обучения без откъсване от работното място във връзка с електронния документооборот, мрежовата и информационната сигурност, за работа с информационни системи и приложен софтуер, за мрежова и информационна сигурност и безопасно използване на електронна поща и защита от вируси.

Повишаването на квалификацията на специалисти по звена се извършва чрез колегиуми и семинари, организирани от съответните ръководители.

ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ

В изпълнение на задълженията за вписване на данни в портали на държавната администрация са изготвени и подадени в срок всички отчети, планове и прогнози за дейността. По важните от тях са годишния доклад на РЗИ в Интегрираната информационна система на държавната администрация (ИИСДА) и „Годишен отчет за състоянието на информационните ресурси“ на ДАЕУ/МЕУ; тригодишен проектобюджет 2023-2025 г., отчет за разходите за ИКТ през 2021 г, утвърдения бюджет и тримесечни отчети за 2022 г., въведени в ИС „Бюджетен контрол“.

Поддържат се 7 регистъра в Портал за отворени данни на Р. България: Административен регистър, Регистъра на информационните ресурси.

Редовно е обновявана интернет страницата на инспекцията. Публикувани са седмични данни за епидемиологичната обстановка в област Смолян, текущи и извънредни съобщения или материали.

След планова проверка от ДАЕУ за достъпност на съдържанието на уеб сайта на инспекцията е подадено Заявление за изграждане и поддръжка на федериран портал в инфраструктурата на МЕ, а към. МЗ - заявки за възлагане на дейности по системна интеграция във връзка с чл. 7с от ЗЕУ - лицензии за антивирусен софтуер, закупуване на компютри и принтери, преносими компютри.

Управлението на работните станции в РЗИ-Смолян се осъществява централизирано чрез активна директория. Локалната мрежа на РЗИ е обновена, сегментирана по етажи. Създадени са и се поддържат актуални схеми на физическата свързаност. Осъществява се контрол на физическия достъп до сградата и сървърните помещения и периодичен контрол за включени чужди устройства; прекъснати са сигналите към всички портове/точки с отпаднала необходимост. Изградена е добра поддържаща инфраструктура – резервно ел. захранване във възлови точки, климатизация на сървърното помещение, противопожарна защита. Създадена е възможност за филтриране на външния трафик чрез защитна стена. Заложена е групова политика за регулярна смяна на паролите за достъп с изискване за минимална дължина и история. Издадени са КЕП на всички служители, работещи с онлайн системи. РЗИ-Смолян администрира **22** пощенски кутии към домейна си rzi-smolyan.com.

РЗИ-Смолян използва голям брой - **55** информационни системи/платформи, работата с които поставя високи изисквания към инспекцията за изграждане на защитена и сигурна среда за работа, както и към служителите за повишаване на дигиталните им компетентности.

Направена е профилактика на компютърната и периферна техника и проверка за наличие на недопустим софтуер. Данните от диагностиката са използвани за оценка на риска и формиране на предложение за брак.

Извършени са действия за минимизиране на вероятността от спиране на работни процеси и загуба на информация и през годината няма регистрирани инциденти, свързани с мрежовата и информационна сигурност.

РЗИ-Смолян разполага с добра техническа ИКТ инфраструктура. Обособени са 2 зали с IP TV екрани, които заедно с 8 бр. мултимедийни компютри създават добри условия за провеждане на видео срещи. Изградена е софтуерно базирана IP PBX централа с 40 бр. Cisco апарати, осъществява се видеонаблюдение с 8 бр. IP камери, обхващащи централния офис, РКМЕ и автопарка. Инспекторите са снабдени с таблети за целите на ДЗК.

Към 31.12.2022 г. в РЗИ-Смолян са обособени **46 компютърни работни места**, от тях до **3** г. са **26** бр., а на повече от 5 г. са 4 бр. За други служебни цели са **6** бр. компютърни конфигурации (>5 г.) **и** се съхраняват 5 стари конфигурации (> 5 г). Не са получавани нови настолни компютри през последната година. Поради затруднена работа са **надградани с SSD 11 бр.** компютри. Инспекцията разполага с:

- **16 бр. лаптопи- 7 бр.** са предоставени безвъзмездно от МЗ през 2022 г. и **6 бр.** - през 2021 г. В гаранционен срок са **13** устройства.
- **8 бр.** 10,3“ таблети, придобити по проект „Система за контролна дейност и проверка на обекти и продукти“ и **6 бр**. 7“ устройства, получени от МЗ за целите на противоепидемичния контрол.
- **6 бр. черно-бели принтери** и **1 цветен** (>5 г) ; **14 бр. МФУ** (6 нови устройства до 5 г.) ; **2 копирни машини** (над 10 г)и резерв от 1 ново МФУ и 4 бр. принтери (над 10 г.) Във връзка с

Covid-19 някои устройства бяха силно натоварени и част от тях са със значително физическо износване, особено при голямото ежедневно натоварване в РКМЕ и ЦАО.
- 8 бр. скенери (7 бр. до 5 г.) отново с много висока натовареност в РКМЕ и ЦАО, създаващо риск от дефектиране.

Поддържа се **локално инсталиран** софтуер:

- **системен софтуер** - Windows10/11, Windows Server 2016;
- **приложен софтуер с общо предназначение** - офис пакет 2016, PDF reader, браузъри, пощенски клиенти, програми за управление на устройства, антивирусна защита и др.;
- **специализирани програми** - за извършване на дейности: ТРЗ, отчитане движението на биопродуктите, база данни ДЗК, програма за видеонаблюдение.

Основната част от електронната дейност на инспекцията се осъществява чрез уеб-базирани информационни системи на администрации от структурата на МЗ.

Сключени са договори за актуализация и поддръжка на локално инсталирани приложения: Teres (ТРЗ) и HeIB (движение на биопродукти).

Заявен е интерес за безвъзмездно придобиване на софтуерен продукт за конвертиране на гласов запис – по проект/предложение на Висш съдебен съвет, но все още такъв не е придобит.

През 2022г. са постъпили са 38 заявления за **достъп до обществена информация,** 35 по електронен път и 3 писмени**.** Всичките заявления са за служебна информация, предимно за отчетността на инспекцията и разходването на публичните средства. На всички е отговорено в 14 дневния срок, във формата поискана от заявителя. Едно искане е пренасочено по компетентност, на 1 е даден частичен достъп и 1 не е разгледано поради неуточнен предмет на искането. Не са постъпвали искания за предоставяне на информация от обществения сектор за повторно използване.

Всички административни услуги са предоставяни в срок при спазени изисквания за законосъобразност. Няма обжалвани по реда на Закона за административните нарушения и наказания, както и оплаквания от граждани за лошо обслужване. Не са получавани сигнали за корупция в поставената пощенска кутия за сигнали за корупция и в сайта на РЗИ - Смолян.

През 2022г. са постъпили общо 105 жалби и сигнали - 74 по ДЗК, 31 за медицински дейности и 1 по НЗБ. Най- често са били за неспазване на здравните изисквания в обектите с обществено предназначение, недоволство от медицинската експертиза и медицинско обслужване. От жалбите и сигналите 16 са основателни, 50 неоснователни и 37 пренасочени по компетентност към други ведомства, 1 е оттеглена и е спряно производството.

За всяка жалба е извършена задълбочена проверка за изясняване на всички факти и е изготвян отговор в срок. В случаите на установено нарушение е предприета мярка за административна принуда.

За подобряване на качеството на административното обслужване ще се работи за внедряване на нови електронни административни услуги и оптимизиране начините за предоставянето им и каналите за получаване на обратна информация от потребителите. Ще се предприемат действия за усъвършенстване на професионалната компетентност на служителите за повишаване на качеството на предоставяната информация в аспект яснота, точност и пълнота и на собствените стандарти за административно обслужване.

БЮДЖЕТ И ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ

Отчетът за касово изпълнение на бюджета на РЗИ-Смолян за 2022 г. възлиза на **1 696 378** лв. в т.ч. за заплати, допълнителни възнаграждения и осигуровки в размер на **1 335 366** лв., издръжка в размер на **348 038** лв. и капиталови разходи – **5 116** лв., който е по-висок от този за 2021 г. с **5,86 %** / 99 468 лв./

1. Приходи.

Приходната част на бюджета на РЗИ – Смолян е формирана от:

- такси за извършени услуги на физически и юридически лица;
- административни глоби и санкции по наказателни постановления;

- приходи от наеми;
- приходи от продажба на услуги, стоки и продукция.

Събраните приходи до 31.12.2022 г. и заложените по бюджет за 2022 г. средства са, както следва:

Вид приходи	План 2022	Отчет 31.12.2021	Отчет 31.12.2022	% изпълнение на плана
Общо	**85 000**	**73867**	**85389**	**100,46**
държавни такси	50 000	51722	48255	96,51
глоби	35 000	20800	18658	53,30
наеми		1308	1308	
Приходи от продажба на услуги, стоки и продукция	0	0	16735	
Други неданъчни приходи	0	115	433	

За първи път планът за приходите е преизпълнен. Това се дължи от продажбата на медицинското оборудване на ОПЛ и приходите от глобите вследствие на засилената контролната дейност за спазване на противоепидемичните мерки по време на пандемията. Почти изпълнен е плана за държавните такси – 96,51 %.

След извършен функционален анализ на системата на здравеопазването, лабораториите, функциониращи в РЗИ работят основно по държавен здравен контрол, като дейността за изследвания, поискана от външни потребители е сведена до минимум. Най-голям спад в приходите по звена е в МИ, въпреки спиране на акредитацията на лабораторията през юли 2022 г., няма съществен спад в приходите на ЛИ.

Приходи от специализираната администрация, по звена:

Звено	Приходи за 2021 г.	Приходи за 2022 г.	Разлика спрямо предходен период
ДЗК	**4865**	**5290**	**425**
ЛИ	**25184**	**24804**	**-380**
НЗБ	**1342**	**1185**	**-157**
МИ	**16069**	**12891**	**-3178**
ПБПЗ	**2088**	**2106**	**-18**
МД	2174	1979	-195
ОБЩО	**51722**	**48255**	**-3467**

2. Разходи

Финансовата 2022 г. приключи без неразплатени задължения, в резултат на икономичност, ефективност и целесъобразност при разходване на средствата. Осъществяван е предварителен контрол за законосъобразност преди извършване на разходите и е приложена системата на двойния подпис. В структурата на разходите основна част е делът за работни заплати, обезщетения и осигуровки – 76,82 % , от общите разходи.

Разходите за 2022 година

Вид разход	План 2022 г.	Отчет 31.12.2021	% изпълнение	Отчет 31.12.2022	% изпълнение
Общо:	**1 696 378**	**1 582 790**	**99,12**	**1 688 451**	**99,53**
Заплати на персонала	**1 016 610**	**885 658**	**92,83**	**949 862**	**93,43**
по трудови правоотношение	192 550	176 332		179 918	
по служебни правоотношение	824 060	709 326		769 944	
Други възнаграждения и плащания на персонал	**15 610**	**97 297**		**62 940**	**403,2**
Осигурителни вноски от работодателя	**303 146**	**266 920**		**287 267**	**94,76**
Издръжка	**348 038**	**284 869**	**107,13**	**375 403**	**107,86**
Медикаменти	104 500	77 958		105 545	
Облекло и пост. Инвентар	1 000	7 109		0	
Материали	14 950	34 487		26 303	
Вода, горива, енергия	59 256	64 897		89 136	
Външни услуги	77 582	87 315		69 904	
Текущ ремонт	61 000	0		59 000	
Командировки в страната	19 650	9 296		11 050	
Разходи застраховки	5 000	3 806		5 074	
Други разходи СБКО	5100	0		0	
Разходи за договорни санкции и неустойки	0			9 391	
Платени данъци, такси и административни санкции	**7858**	**7146**		**7863**	**100,06**
Придобиване на ДМА	**5116**	**40 900**		**5116**	**100**

Разходите за заплати, допълнителни възнаграждения и осигурителни вноски са в общ размер на **1 297 069 лв**.

Достигнатото равнище на средната работна заплата и издръжката на 1 лице от персонала съпоставено с предходни години е както следва:

показатели	за 2019 г.	за 2020 г.	За 2021 г.	За 2022 г.
средна годишна брутна заплата	**10 413**	**12 521**	**16401**	**17922**
в т.ч.				
по трудови правоотношения	11 300	12 921	16030	16356
по служебни правоотношения	10 166	12 411	16496	18332
издръжка на 1 лице от персонала	**3440**	**5760**	**5275**	**5970**

От 2019г. до 2022 г. работната заплата е нараснала със 72%. Значителен ръст е постигнат в края на годината заслужено - с постановление на Министерски съвет № 462 от 20.12.2022 г. индивидуалните месечни работни заплати на служителите са увеличени с 30%. Заплатите на работещите в РЗИ дълги години са на последните места в здравеопазването и увеличението им бе наложително. Въпреки това *средната РЗ на нашата инспекция изостава много от средната за страната:*

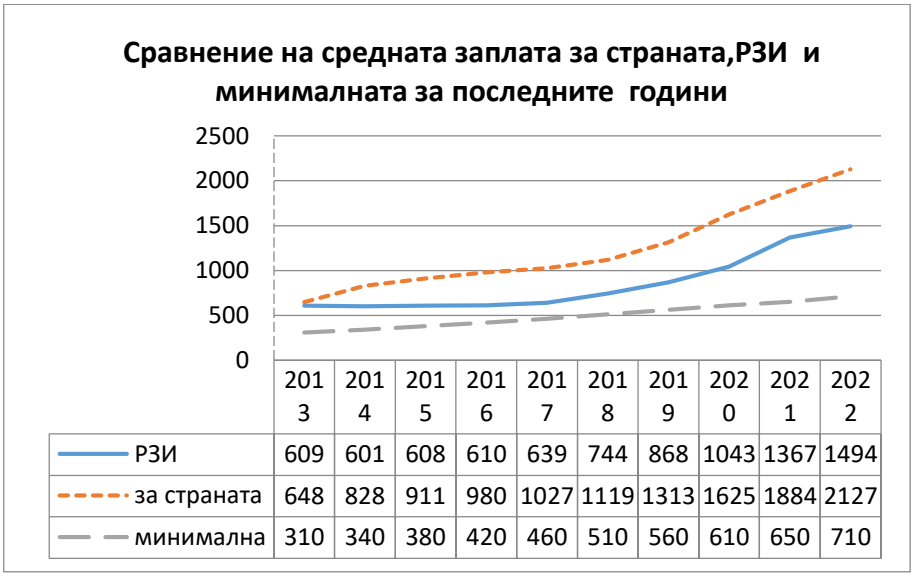

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
РЗИ	609	601	608	610	639	744	868	1043	1367	1494
за страната	648	828	911	980	1027	1119	1313	1625	1884	2127
минимална	310	340	380	420	460	510	560	610	650	710

В процентно отношение изоставането през последните 5 години е най-голямо през 2020г.- минус 55,8% , а най- малко – през 2021 г. – минус 37,8%. **За 2022 г. РЗ на РЗИ-Смолян е по-ниска от средната за администрацията с 42,4%.**

За издръжка са изразходвани **375 403** лв.,107,86% спрямо плана. Преразходът е покрит от реализираната икономия на перо персонал. С най-голям относителен дял са разходите за:

• медикаменти – **105 545 лв.,** закупени бързи антигенни тестове.

• материали - **26 303** лв., за лабораторни материали и консумативи, хигиенни, канцеларски материали, тонери и резервни части за ремонт на автомобилите./ с **8 184** лв. по-малко от 2021г./.

• за вода, горива и енергия – **89 136** лв., с **24 239** лв. повече от 2021 г.

• за външни услуги – направени са разходи за **69 904** лв. спрямо **87 315** лв. за 2021 г., за правна защита; поддръжка на компютърна техника, периферни устройство, мрежа и сървър; за ремонт на 5 бр. автомобили.

СТОПАНСКО ОБСЛУЖВАНЕ

Инспекцията разполага с хубава сграда на три етажа в центъра на града. Строена е специално за ХЕИ през 1963 г. Поддържана е и е в много добро състояние заедно с прилежащите й територии. Удовлетворява нуждите ни за момента. Предвижда се преустройство на приземния етаж за целите на РКМЕ, с което ще се създадат по-добри условия за работа и улеснен достъп на хората с увреждания. Масивна, неизползваема сграда има инспекцията и в гр. Мадан, за която в края на 2019 година е предложено на МЗ да започне процедура за предоставяне за ползване на община Мадан, поради отпаднала за нас необходимост. Не сме информирани за развитието на процеса.

Работните кабинети са обзаведени и оборудвани с необходимите мебели и техника и създават комфортни условия на труд. Осигурено е локално парно отопление през студените месеци на годината. Достъпът до входа на сградата е адаптиран съгласно изискванията за достъпна среда в урбанизирани територии - от 2018 г. разполагаме със стълбищен робот, осигуряващ достъп до всеки етаж на сградата.

През лятото е извършен ремонт на 2 офиса, подмени се част от мебелите и щорите. За осигуряване на комфортни условия на труд бе закупен климатик за РКМЕ. Продължава поетапното заменяне осветителните тела на инспекцията с по-икономични и качествени LED лампи. През годината се изгради и нова система за видеонаблюдение. С нея се обхванаха нови 4 критични точки в РКМЕ и административната сграда.

С отпуснати капиталови разходи от МЗ бяха закупени на термостат за ЛИ и хладилник за кола за нуждите на ПЕК. В края на годината е одобрен инвестиционен проект за изграждане на помещения в сутерена на сградата за архивни помещения за РКМЕ.

Чрез сключени договори с външни фирми е осигурена охраната на сградата, охраната със СОТ на касата и склада за химикали, техническия надзор и поддръжката на отоплителната инсталация и котел, доставката на ел. енергия, гориво за служебните автомобили и др.

Поддържат се в изправност системата за осветление, отопление, канализация, телефони, компютърна техника, интернет и противопожарната инсталация. Ежегодно се извършва профилактика на котела за парно отопление и преди отоплителния сезон се профилактиктира инсталацията от специализирана фирма. Извършена е метрологична проверка на манометри, клапани на автоклави. Пожарогасителите са проверени, презаредени и поставени на указаните места. Застраховано е имущество, стопанисвано от РЗИ-Смолян (сграден фонд, машини, съоръжения и оборудване).

Служителите в Златоград и Девин използват помещения предоставени от общините, в добро състояние.

Автомобилният парк се разшири през годината с нов автомобил Дачия Дъстър, закупен с отпуснати средства от МЗ през 2021 г. С него, от общо 5 МПС, 3 са високо проходими което осигурява повече сигурност и безопасни условия на труд при пътуване на водача и пътниците, съобразно особеностите на климата и релефа на територията на област Смолян. Всеки автомобил има електронно досие, в което се следи разхода на консумативи, горива, масла, смяна на филтри, застраховки, технически прегледи и ремонтите. Колите са снабдени с GPS системи, преминали са годишен технически преглед, направени са необходимите застраховки, закупени са винетни стикери. Движението им се извършва съгласно утвърден седмичен график.

През годината са осъществени следните **външни одити/инспекции на РЗИ- Смолян** :

- **6 извънпланови проверки от Инспектората на МЗ (**Заповеди №РД-04-75/ 31.12.2021 г.; №РД-04-8/2.2.2022; №РД-04-14/ 17.2.2022 г.; №РД-04-17/ 21.4.2022 г. ; №РД-04-34/ 23.3.2022 г.; РД 04-97/28.11.22г**.** на министъра на здравеопазването) с обхват: дейности за ограничаване последиците от COVID-19; спазване на противоепидемичните мерки, нарушения и наложени санкции; събираемостта на публичните вземания; ефективността на използване за кореспонденция на обявените от РЗИ електронни адреси, организацията и реда за извършване на епидемиологични проучвания на лица с COVID-19 инфекция и защитата на личните данни; организацията на административното обслужване; по повод сигнал срещу РЗИ-Смолян;

- **Извънпланова проверка от „Вътрешен одит“ на МЗ** за консултиране относно проведени процедури за закупуване на бързи антигенни тестове от Регионалните здравни инспекции и евентуалното включване в тях на изискване към тестовете за валидиране по метода на Проспективно клинично полево проучване;
- **Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ*)*** - проверка за достъпност на съдържанието на уеб сайта на инспекцията, по чл. 58в от Закона за електронното управление
- **основна проверка от Държавен архив – Смолян** за цялостната организация на работата с документите в инспекцията, свързана със създаването, използването, опазването и съхраняването на учрежденската документация.

Предприети са действия за изпълнение на дадените препоръки и предписания на констатираните несъществени пропуски.

С общите усилия на целия колектив и сериозната работа на ръководството на РЗИ са изпълнени основните задачи за 2022 г. Не са допуснати груби нарушения на трудовата дисциплина, както и непрофесионално свършена работа.

АНТИКОРУПЦИОННИ ДЕЙНОСТИ

Утвърден е Антикорупционен план за 2022 г., в които са залегнали конкретни действия, по изпълнение на приоритетите/мерките, насочени към повишаване на прозрачността и отчетността в работата на администрацията, гарантиране правата на гражданите, ограничаване на човешкия фактор при предоставяне на административните услуги. Изготвени са доклади за изпълнение на антикорупционните мерки.

Всички работещи са попълнили годишните декларации за спазване на Етичния кодекс. Направена е оценка на почтеността им по утвърдена вътрешна методика. Всички служители своевременно са подали декларациите по ЗПКОНПИ. Публикуват се своевременно обявленията за конкурси за държавни служители.

ДИРЕКЦИЯ „НАДЗОР НА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ“

Основната цел в дейността на дирекция „Надзор на заразните болести” е ограничаване на заболяемостта и смъртността от инфекциозни болести чрез поддържане на ефективен епидемиологичен надзор, профилактика и контрол на заразните и паразитни болести и прилагане на противоепидемични и изолационно-ограничителни мерки спрямо болни и контактни лица, както и повишаване на имунизационния обхват, своевременна и качествена диагностика на инфекциозните и паразитни болести.

Дирекция “Надзор на заразните болести” се състои от два отдела – отдел „Противоепидемичен контрол” и отдел „Медицински изследвания”. Щатните длъжности в дирекцията са 13, от които трайно незаети са две, на началници на отдел ПЕК и МИ, което затруднява организационно-административната работа. С инспектори и мл. експерти обезпечеността е добра, макар последните да са в пенсионна възраст. Част от инспекторите са млади, но навлизат бързо в работата, за което спомагат проведените в отделите колегиуми и участията в онлайн работните срещи с представители на МЗ.

Подлежащите на контрол от **отдел ПЕК** обекти към 31.12.2022 г., са 566 при 583 за 2021г. С извършените проверки е изпълнен годишния план в 97,68%. Допълнително са извършени 64 насочени проверки в лечебни и детски заведения, социални институции във връзка с издадени предписания и 14 проверки по писма на МЗ относно спазване на разпоредените противоепидемични мерки за ограничаване разпространението на COVID-19. Извършена е една насочена проверка по повод жалба за невписани в НИС проведени от личния лекар имунизации срещу COVID-19. Жалбата е основателна и са предприети съответни мерки. Паралелно с текущите проверки е осъществяван контрол и във връзка със ЗИД на ЗЗ за забраната на тютюнопушенето в закрити обществени места в лечебни и детски

заведения, при които не са констатирани нарушения. Оказвана е организационно-методична помощ по проблемите на профилактиката и контрола на заразните болести, регистрация и съобщаване на заразните болести съгласно Наредба № 21, по проблемите свързани с имунопрофилактиката.

От проверените обекти 16% са обхванати с лабораторен контрол. От взетите проби преобладават тези от инструментариум, специална медицинска апаратура и ръце на медицинския персонал – 49,18%; следват пробите от повърхности – 23%, съдове за хранене и предмети за обслужване на болния –16,39% и болнично бельо и работно облекло-11,47%. Целенасочено е обръщано повече внимание върху факторите за възникване на ВБИ. 1,31% от пробите са с отклонения, за сметка на тези взети от повърхности. От проверената с микробиологични анализи мед. техника няма лоши резултати. За паразитологичен контрол са взети 355 санитарно-паразитологични проби при планирани 305.

Издадени са 157 предписания основно за изпълнение на противоепидемични мерки за ограничаване на коронавирусната инфекция и ниския имунизационен обхват със задължителните имунизации и реимунизации. Във връзка с неизпълнение на предписани мерки са съставени 2 АУАН. Връчени са 10 предписания на кметовете на общини за извършване на дезинсекции и дезакаризации на тревните площи в детски заведения, паркове, стадиони, междублокови пространства и др. при проверките, на които се констатира, че ларвицидната обработка и дезакаризацията се извършва на определени площи по преценка на експерт-еколози към общинските администрации. Като административни услуги са издадени 10 имунизационни свидетелства и 24 становища за класификация на опасни отпадъци от медицинската дейност.

Реализирана е планираната тематична проверка „Активен ежеседмичен епидемиологичен надзор над ОВП в заведенията за болнична помощ, обслужващи деца до 15 годишна възраст“и не са констатирани нарушения.

Изпълнени са много допълнителни дейности по писма на МЗ свързани с : надзора на COVID-19 и ваксинация на трудноподвижни хора в отдалечени райони; имунопрофилактиката и изпълнение на Имунизационния календар на страната, военния конфликт в Украйна, водещ до засилено навлизане на чужденци в страната, в т.ч. и деца и тяхното приобщаване чрез обучение в детски градини и училища; случаи на маймунска вариола, остър хепатит с неизвестна етиология при деца и Ебола вирусната инфекция в Уганда. Създадена е организация за незабавно съобщаване в РЗИ на всеки съмнителен случай и изпращане на необходимите клинични проби за лабораторна диагностика.

Извършени са и дейности по изпълнение Национални профилактични програми-тясна колаборация с ОПЛ, здравно информационни материали за гражданите, безплатни изследвания.

Перманентно е оказвана консултативна и методична помощ на лечебните, детските, учебно възпитателните и социални заведения по актуални проблеми и спазване на противоепидемичния режим и имунопрофилактиката.

ИМУНОПРОФИЛАКТИКА

Приоритет в дейността е осигуряването на висок имунизационен обхват при плановите имунизации и реимунизации, съгласно Имунизационния календар на страната. Редовно са осигурявани необходимите за областта количества ваксини, с изключение на ваксината Boostrix. Стриктно се спазват изискванията на хладилната верига при доставяне на биопродукти за провеждане на рутинните имунизации и реимунизации.

За 2022 г. общият имунизационен обхват е 63,63%. При имунизациите обхватът е 96,09%, а при реимунизациите е 54,52%. Извършени са общо 10 569 задължителни планови имунизации и реимунизации, от тях 3498 са имунизации и 7071 – реимунизации. Причините за ниския обхват са епидемичната обстановка свързана с коронавирусната инфекция, отлагането на ваксинации по медицински противопоказания и по причини други, които преобладават- миграцията на територията на страната и извън нея; неявяване при ОПЛ, въпреки многократните напомняния от негова страна, или неиздирване.

Ниският обхват с реимунизации е за сметка на тези срещу тетанус и дифтерия, на възрастното население над 25 годишна възраст, през десет години и се дължи основно на неявяване, отсъствие от населеното място, отказ и нарастващия брой неосигурени лица в пациентските листи и недостатъчно активно издирване от страна на личния лекар.

ОБХВАТ НА ИМУНИЗАЦИИ ПРИ РАЗЛИЧНИТЕ ВАКСИНИ

Имунизации	**Брой подлежащи** / **Брой имунизирани**		**Имунизационен обхват %**		
			2022 г.	**2021 г.**	**2020 г.**
Туберкулоза					
- новородени BCG - без белег на 7м.	330 21	318 21	96,36 100	96	94,63
Хепатит В					
-първи прием	330	321	97,27	96,64	96,34
-втори прием					
-трети прием					
Шесткомпонентна ДТКаХепБПиХИБ					
-първи прием	482	462	96	97,08	95,8
-втори прием	487	467	96	95,56	94,82
-трети прием	482	462	96	97,35	97,36
Пневмококова ваксина					
-първи прием	487	470	96,5	99,85	96,03
-втори прием	489	469	96	98	98,4
-трети прием					94,73
Морбили, Паротит, Рубеола					
- деца на 13 месеца	532	508		96,21	94,23
ОБЩО	**3640**	**3498**	**96,09%**	**97,21%**	**96%**

С целеви имунизации и реимунизации **са ваксинирани само 25 лица срещу бяс, всички постекспозиционно.**

От препоръчителните имунизации и реимунизации са извършени:

- Имунизация срещу човешки папиломен вирус – от на12г. момичета са обхванати с първи прием -1,31% от подлежащите и 0,65% с втори. При 13 годишните - 0,7% с първи прием и 1,1% с втори.

- Имунизация срещу ротавирусни инфекции при двудозова схема - с два приема са обхванати 148 деца; при тридозова схема – с първи прием 60 деца, с втори - 48 и с трети – 29 деца.

- Имунизация срещу грип - от общопрактикуващите лекари са имунизирани 3612 лица, от тях 83 с ваксина осигурена от пациента и по Националната програма за подобряване на ваксинопрофилактиката на сезонния грип - 3529 лица, 13% от подлежащите.

- Реимунизация срещу тетанус при нараняване - 108 лица.

В **имунизационния кабинет на РЗИ Смолян** са извършени само препоръчителни имунизации срещу грип – 22; варицела –1; COVID-19 – приложени 1975 дози.

ЗАРАЗНА ЗАБОЛЯЕМОСТ

През 2022 година, в сравнение с предходната година се регистрира **завишаване на заразната заболеваемост за сметка основно на случаите на COVID-19.** Наблюдава се завишаване и на случаи на варицела и скарлатина, основно в организирани детски колективи.

Регистрирани са общо **6574 остри заразни заболявания**/без грип и ОРЗ и паразитози/ с **обща заразна заболяемост 6619,14%ооо,** при 6118,54%ооо за 2021г./ Не са регистрирани епидемични стойности на заболяемостта от грип и ОРЗ.

Хоспитализирани в инфекциозно отделение на МБАЛ Смолян и други лечебни заведения са 22,61% , като повечето са били в тежко и средно тежко състояние.

Освен починалите 172 лица с коронавирусна инфекция/смъртност 173,18%ооо и леталитет 2,61%/, няма съобщени от други заразни болести.

Извършени са епидемиологични проучвания на 6325 заразни огнища.

В структурата на общата инфекциозна заболеваемост отново преобладават въздушно-капковите инфекции, за сметка на случаите на COVID-19 с относителен дял – 99,39% / 99,19 % за 2021 г./, следвани от чревните инфекции – 0,39% срещу 0,73% за 2021г. и вирусните хепатити – 0,14% срещу 0,048% за 2021г. През последните пет години в областта се наблюдава снижение на заболяемостта от вирусни хепатити, основно за сметка на хепатит тип А и Е.

В структурата на чревните инфекции **както и предходната година с най-висок относителният дял са ротавирусните гастроентерити – 77%, следвани от салмонелозите –11%. Няма регистрирани епидемични взривове от чревни инфекции.**

По нозологични единици с най-голям относителен дял са:

- ✓ COVID-19 - 96,16% срещу 97,7% за 2021г.
- ✓ варицела - 2,87%, срещу 1,37% за 2021 г.
- ✓ ротавирусен гастроентерит – 0,30% срещу 0,64% за 2021г.
- ✓ туберкулоза – 0,18%, срещу 0,08% за 2021г.

Няма регистрирани сексуално предавани инфекции.

- ✓ **COVID-19**

През годината са **регистрирани 6326 потвърдени случая на COVID-19 и заболяемостта е 6366,4 % ооо,** при 5978,2% ооо за предходната година**.** Регистрирани са случаи през цялата година, но завишаване има през първо тримесечие, в месеците януари и февруари. Следваща вълна е през месеците юли-август, най-вероятно в резултат на повечето контакти на много хора поради почивките и повече пътувания през летния сезон. Засегнати са организирани колективи – производствени предприятия, детски и учебни заведения и институции за предоставяне на социални услуги и своевременно са предприемани съответните противоепидемични мерки за ограничаване на заболяемостта.

По общини заболелите са както следва:

община	Баните	Борино	Девин	Доспат	Златоград	Мадан	Неделино	Рудозем	Смолян	Чепеларе
Бр.заболели	172	67	756	146	575	365	257	474	3256	255

По-сериозен ръст на диагностицираните се наблюдава и в общини Смолян, Девин и Златоград. По пол заболелите са 43,58 % мъже и 56,37% жени, а по възрастови групи са както следва:

0	1-4г	5-9г	10-14г	15-19г	20-24г	25-29г	30-34г	35-39г	40-44г	45-49г	50-54г	55-59г	60-64г	Над 65г	общо
29	41	71	121	149	155	212	378	473	494	500	539	634	603	1924	6323

Засегнати са всички възрасти, като са регистрирани повече заболели в детска възраст и млади хора, а 58,5% са над 50 годишна възраст. 82,3% са неваксинирани. Извършено е епидемиологично проучване на заболелите, установени са контактните лица и са предприети съответните мерки за изолация и карантина. Карантинирани са 6239 контактни лица. Хоспитализирани в лечебни заведения за болнична помощ са 1442 лица, 22,8% от случаите /при 47% за 2021г./, а останалите са на домашно лечение, с наблюдение от личния лекар и изолация.

Смъртните случаи са 172, със смъртност 173,18 на 100 000 и леталитет 2,72% при смъртност 461,29 на 100 000 и леталитет 7,7% за 2021г.. Средната възраст на починалите лица е 74 години. Н**е се наблюдава съществена промяна във възрастовия профил на починалите лица. От тях 73,25% са на възраст над 70 години. Всички са със съпътстващи заболявания /диабет, сърдечно, белодробно, неврологично, онкологично, бъбречно/ . По пол са 87 мъже/50,58%/ и 85 жени /49,41%/.** В ЛЗБП са лекувани 90,11% от починалите. При 83 лица или 48,25% е имало необходимост от интензивно лечение. Неваксинирани са 91,27% от починалите.

Поради по-лекото протичане на доминиращия през отчетния период подтип Омикрон се регистрира по-нисък процент хоспитализирани и починали лица въпреки по-големия брой случаи.

Регистрирани са епидемични взривове от COVID-19 в най-рисковите места за разпространение на инфекцията - лечебни заведения и институции за предоставяне на социални услуги: **в** ДСХ с. Фатово с26 случая на COVID-19 от потребителите и 18от персонала, хоспитализирани са 2, а починалите- 4 лица; в ДПЛПР с. Петково - регистрирани 63случаи от потребителите и 8 лица от персонала.Няма хоспитализирани и починали; в ДПЛПР с. Ровина – 15 потребителите и 3 лица от персонала. Няма хоспитализирани и починали и в ЦПЗ –Смолян –16 пациенти и 11 от персонала, няма починали. Предприети са противоепидемични мерки за ограничаване разпространението на инфекцията. Редовно се оказва методична помощ и са дадени указания за стриктно спазване на противоепидемичния и дезинфекционен режим в обектите, периодичен инструктаж на персонала за правилната употреба на личните предпазни средства, незабавно информиране при поява на клинични оплаквания и поведение при потвърден случай с цел своевременна изолация и карантина.

Във връзка с провеждане на **ваксинация срещу COVID-19 при лица, които са трудноподвижни, живеят в труднодостъпни райони** се организира съвместно с БЧК мобилен екип, който да обслужва лица със затруднен достъп до ваксинация. Въпреки изпратените писма до кметове на общини за графика на посещение на екипа и необходимост от оказване на съдействие се наблюдава много слаб интерес към ваксинацията, като са приложени 48 дози. Ежеседмично се предоставяше информация в МЗ за посетените населени места, приложените дози, и план за следващата седмица.

Регистрираната **заболяемост от туберкулоза 12,08%ооо** /4,9%ооо за 2021г./. Регистрираните са от различни населени места. Преобладават хора над 60г., а мъжете са 91,66%, при 50%от общия брой и 60% с белодробна форма, има бацилоотделяне. За 2021г. **болестността от активна Туберкулоза е 36,8 %ооо** при 58,4%ооо за 2020 г. и 65,1%ооо за 2019 г.

През последните пет години в областта не се наблюдава съществена динамика на заболеваемостта от туберкулоза, най-ниска е заболяемостта през 2021 година.

Заболяемостта от паразитози в областта традиционно е ниска, вкл. и от ехинококоза, която в последните 10 години е под 1% и е по-ниска от средната за страната**. През 2022 г. няма регистрирани случаи на ехинококоза**. Не се изключва възможността за пропуски в регистрацията на случаите.

Няма регистрирани случаи на трихинелоза за трета поредна година. Поради липса на регистрирани случаи на аскаридоза през последните 5 години, 5 от 59 селища ендемични за аскаридоза са снети от учет и остават да се водят 54 селища.

От другите паразитози обичайно има единични случаи. Същото се установява и при обследванията на децата в детските заведения за ентеробиоза и жиардиаза.

Няма регистрирани случаи на внесена малария.

ВЪТРЕБОЛНИЧНИ ИНФЕКЦИИ

През 2022 година не се наблюдава съществена динамика в регистрираните **инфекции свързани с медицинското обслужване** в лечебните заведения за болнична помощ в област Смолян. Регистрирани са 177 инфекции свързани с медицинското обслужване, при 216 и 32712 хоспитализирани болни за 2021г. **Заболяемостта от ВБИ през годината е 5,41 %о** / 7,11%о за 2021г./

Във всички болнични лечебни заведения са създадени комисии по ВБИ съгласно Наредба № 3 / 08.03.2013 г. за утвърждаване на медицински стандарт по превенция и контрол на вътреболничните инфекции и разполагат с годишна програма за профилактика и контрол на ВБИ и програма за ограничаване на АМР, в съответствие с наредбата. Както и предходната година основно са регистрирани случаи в МБАЛ Смолян. Най-много са случаите в ОАИЛ и ХО. Водещи в ОАИЛ са инфекциите на долни дихателни пътища, а в ХО – инфекции на хирургичното място и с водещо участие в етиологичната структура съответно на Ацинетобактер, Псевдомонас, Клебсиела, Ешерихия коли, Кандида, Стафилокок куагулазо негативен.

По-голям процент от регистрираните нозокомиални инфекции са микробиологично доказани- 93,22%, а неизследвани са 3,39% **.** Недостатъчно е нивото на регистрация на ВБИ, особено в общинските болници, в които за поредна година няма регистрирани инфекции, свързани с медицинското обслужване. До известна степен това се дължи на по-малкия брой хоспитализирани пациенти, липсата на интензивни отделения и тежко болни и краткия престой на болните в лечебното заведение. Относителният дял на лекуваните с антибиотици пациенти изписани от лечебните заведения за болнична помощ в областта е 28,22% при 31,07% през 2021 година.

Отдел "Медицински изследвания" работи клинична микробиология и медицинска паразитология. Състои се от началник отдел, 4 младши експерти и хигиенист. Продължително вакантна е длъжността началник на отдел, а по граждански договор работи паразитолог. Отделът не е оптимално натоварен. С изключение на 1 мл експерт останалите са дългогодишни, опитни експерти, но липсата на микробиолог се отразява на качествата на работа.

Изследвани са общо 7615 проби, с 456 по-малко в сравнение с предходната година. Увеличение с 577 броя има при паразитологичните проби. По-добър е обхватът на изследване на организираните детски колективи- 75% от тях, при 52% през 2021г. Основен дял се пада на пробите по профилактични и епидемиологични показания.

По санитарно паразитологичен контрол са изследвани 355 броя проби- 350 бр. битова среда в детски заведения и 5 проби почви от детски площадки. Всички са отрицателни, логично предвид регистрираната опаразитеност.

Външният контрол по диагностика на паразитозите, ХИВ, хепатит Б и С и серологична диагностика на сифилис приключи успешно с получаване на съответния сертификат.

МЕДИЦИНСКИ ДЕЙНОСТИ

Основните цели в дейността на дирекцията през 2022 г. са повишаване на качеството и гарантиране достъпността до медицинска помощ и лекарствоснабдяване за населението от област Смолян, защита правата на пациентите, чрез постоянен контрол и мониторинг върху дейността на лечебните заведения за спазване на утвърдените медицински стандарти и здравното законодателство, както и посрещане на потребностите за овладяване на епидемичната ситуация от Ковид-19 в областта. Съдействано е ефективно при избиране на личен лекар, оказване на медицинска помощ и настаняване в ЛЗБП на украински граждани.

Дирекция „Медицински дейности" осъществява контрол и методична помощ на следните лечебни и здравни заведения на територията на област Смолян:

№	Лечебни заведения	Брой обекти 01.01.2021 г.	Брой обекти 01.01.2022 г.	Брой обекти 01.01.2023г
1.	ЛЗ за болнична помощ	8	8	8
2.	ЛЗ за първична мед. помощ	66	66	65
3.	ЛЗ за първична дентална помощ	128	130	117
4.	Лечебни заведения /ЛЗ/ за спец. мед. помощ, в т.ч. МЦ, МДЦ, ДКЦ	81	80	73
5.	Медико-диагностични лаборатории	7	7	6
6.	Медико-технически лаборатории	21	20	20
7.	Хосписи	1	1	0
8.	Упражняващи неконвенционални методи повлияване на инд. здраве	4	4	5
9.	ЦСМП и филиали	10	10	10
10.	Аптеки	46	50	48
11.	Общинска администрация	10	10	10
12.	Състави на ТЕЛК	1	1	1
	ОБЩО	**383**	**387**	**363**

Численият брой на персонала е непроменен – 11щ.дл., но през годината 2 инспектори са напуснали и чрез вътрешен подбор са преназначени трима служители, което се отрази положително, тъй като познават дейността. Новоназначен чрез конкурс е един младши експерт. Остава вакантна една длъжност за инспектор по наркотични вещества с квалификационна степен магистър по медицина/дентална медицина или фармация. Служителите са взаимозаменяеми и не се допуска отказ от предоставяне на административни услуги. Всички са участвали в организирани от МЗ дистанционни тематични обучения, което допринесе за повишаване на професионалните умения. Работено е по актуализиране на оперативните процедури, с което се унифицира и облекчава дейността на инспекторите. Единствените двама лекари в дирекцията са пенсионери и от дълго време няма кандидати в активна трудова възраст.

Планувaните за годината дейности са изпълнени, с цената на претоварване на служителите. Успешно и в срок са изпълнени и непланувани задачи от МЗ **за: изработване на карта на здравната инфраструктура на областта,** с което се очертаха актуалните материално-техническа, технологична и кадрова обезпеченост на лечебните заведения, положителните и отрицателни страни на прилаганата организация на здравеопазване в областта, прогнозата за потребностите в следващите няколко години**; изработване на областна аптечна карта,** при много добро взаимодействие с другите отговорни страни.

В дейността по направления е извършено:

При регистрацията, пререгистрацията и заличаване на лечебните заведения за извънболнична помощ, хосписи и на лечебната дейност по чл.2а от ЗЛЗ са възниквали

трудности от непълна окомплектованост на пакета от документи, предоставян от ЛЗ. В част от случаите вината за неправилната оценка е наша, а в други- от страна на ИАМН, от които са получени разнопосочни тълкувания на поставените въпроси. Обемът дейност е значителен, защото често едно лечебно заведение кандидатства няколкократно през годината по различни поводи. С въвеждане на е процедурата по регистрация, пререгистрация и заличаване на ЛЗИБП само в електронна среда се постигна по-голяма експедитивност и облекчаване на изпълнителите на извънболнична медицинска помощ.

Създадени са **две нови лечебни заведения за извънболничн помощ** - един медико-дентален център в Смолян и за първи път индивидуална практика по ендокринология в Златоград, с което се създава по-добър достъп до специализирана медицинска помощ. Обработени са 32 заявления за пререгистрация на ЛЗИП с 15 проверки. Обработени и изпратени в ИАМН са преписки **за закриване на 18 ЛЗ** - 9 АПМП ДМ, АСМП 6, 1 АПМП, 1 СМДЛ и един хоспис. Двукратно годишно, след получаване на уведомления от ИАМН, до кметовете на населените места е предоставяна информация за разкрити и закрити лечебни заведения на тяхна територия.

Броят на издадените удостоверения за недостатъчност по чл. 81 от ЗЛЗ се запазва 112 за 2022 г. срещу 114 за 2021 г. Причина за сравнително големия брой, кандидатстващи за извършване на дейност в болнична и извънболнична помощ е задълбочаващият се кадрови недоимък от лекари и такива с придобита специалност. Част от специалистите са от лечебни заведения от други области. Работа в повече от 1 ЛЗ води до трудно стиковане на работното време, влошаване на резултатите от медицинската дейности ефективното използване на човешкия и финансов ресурс, увеличаване на физическата умора, риск за здравето на изпълнителите на медицинска помощ и увеличаване на поводите за жалби от гражданите.

Обработени са 2 заявления за пререгистрация на „ МБАЛ Девин“ ЕАД и МБАЛ „Д-р Бр. Шукеров“ АД гр. Смолян. Искането на областната болница е мотивирано с промяна на нивото на компетентност, намаляване на общия брой легла и закриване на дейност по ревматология и вписване на нов управителен съвет, а пререгистрацията на МБАЛ Девин е по повод на смяна на член на управителния съвет.

Извършена е 1 планова проверка в СБР „Родопи“ ЕООД гр. Рудозем по чл. 19, ал.5 от Наредба 49/2010 г. за изпълнение на показателя „едногодишен обем дейност“ в 15 месечен срок от определяне на нивото. Установено е съответствие с изискванията на медицинските стандарти. Многогодишното ни наблюдение показва, че следва да се извършват превантивни проверки по отделни елементи от стандартите, с което биха се намалили допускани пропуски и жалби от граждани.

В областта не е констатиран интерес към регистриране на амбулатории по здравни грижи по ЗЛЗ. Вероятно причина е дефицитът на специалисти по здравни грижи и липсата на възможност за договаряне с НЗОК. Създаването на такива практики следва да бъде насърчавано от съсловните организации и местното общинско ръководство с цел създаване условия за по-добър достъп до медицинска помощ, особено в отдалечени населени места без седалище на амбулатория за първична медицинска помощ и проследяване на развоя на хроничните социалнозначими болести.

Практиките за неконвенционални методи в областта са 5. Контролът върху тях от страна на ДМД е затруднен от обстоятелството, че титулярите упражняват дейността предимно в неработни дни и нерегулярно. Извършени са 4 проверки. Затруднения при прилагане на Наредбата произтичат от липса на актуализация на списъка на разрешените за практикуване неконвенционални методи при непрекъснатото развитие на науката. През годината е разкрита една практика за неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве в с. Хвойна. Издадено е едно решение за отказ, поради несъответствие с изискващите се условия за практикуване.

Издадено е едно разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина. Вписани са общо 6 лекари. Извършени са 4 проверки и не са констатирани нерегламентирани продажби, няма постъпили сигнали за такива. Ограничените правомощия на лекарите не решава проблема с лекарствоснабдяването в

отдалечените селища.

Организация и контрол на медицинската експертиза и РКМЕ

На основание на Наредбата за медицинската експертиза и Правилника за прилагането й още в началото на 2022 г. в срок е издадена заповед, включваща изграждането на органи на медицинска експертиза по райони, както следва: 38 ЛКК за болнична и извънболнична помощ; 29 СЛКК, в т.ч. 23 за болнична помощ и 6 за извънболнична помощ.

В Заповедта са включени и съставите на специализираните ЛКК, за предписване на технически помощни средства, съоръжения и приспособления съгласно разпоредбите на Закона за хората с увреждания и подзаконовите нормативни актове по прилагането му. През цялата година по предложение на преките ръководители на лечебните заведения регионална здравна инспекция е преиздадала 39 заповеди във връзка на настъпили промени в персоналния състав на комисиите. Поради перманентен кадрови дефицит в съставите на болничните и извънболничните комисии се включват едни и същи специалисти, при спазване на изискванията на ПУОРОМЕРКМЕ. По същата причина не рядко се е случвало дейностите на експертизата да се поемат от комисии на съседни общини. В 10 ЛКК е извършена проверка и оказана методична помощ на място. Не са констатирани груби нарушения. Съществено затруднение, решаването на което не се очертава в обозримо бъдеще, представлява критично намаляващият брой на специалистите по вътрешни болести, за спазване изискването за председатели на общите ЛКК да бъдат лекари с такава специалност. В тази връзка РЗИ направи писмено предложение до МЗ за промяна в нормативната уредба, но все още няма решение. Въведен е електронен обмен между комисиите, издаващи протоколи за помощни средства и РЗОК, което способства за по-пълен контрол и улесняване на пациентите.

Регионалният съвет по контрол на актовете, издадени от органите на медицинската експертиза на временната неработоспособност заседава 24 пъти и са разгледани 32 преписки по обжалвани болнични листове, предимно от ТП на НОИ. В сравнение с 2021 г. обжалванията са с 2 бр. по-малко. Мотивът е съмнение за несъответствие на определената диагноза с размера на неработоспособността. При 26 от случаите /76%/ възраженията са неоснователни; един болничен лист е отменен, поради несъобразяване с нормите; в три случая – 9,3%, издаващият орган сам е анулирал документа за неработоспособност; една преписка 3,1% е насочена към друго РЗИ по компетентност; една – 3,1 % е в процедура. Отчита се по-добра подготовка на изпълнителите на медицинска помощ в сферата на експертизата, за което немалка заслуга имат консултациите на инспекторите и експертите на ДМД вкл. РКМЕ. Със съставите на ЛКК и особено с председателите са коментирани най-честите причини за обжалване на болнични листове и допусканите технически грешки. Всички запитвания от лекарите по телефона и писмено във връзка с медицинската експертиза – трайна и временна са удовлетворяване своевременно и всеобхватно.

В това направление се работи много активно и е налице напредък в професионалната компетентност и качеството на експертизата.

Регионалната картотека на медицинските експертизи /**РКМЕ**/ при РЗИ-Смолян е едно от най-натоварените звена, в което се извършва непрекъснато значителна по обем работа, свързана с контакти с множество хора и психическо натоварване на персонала. Продължава да се усъвършенства прилагането на информационна система за контрол на медицинската експертиза /ИСКМЕ/. Служителите участваха активно в проведените дистанционни обучения по проблеми на МЕ, организирани от МЗ и ИО, НЕЛК. Във връзка със съпътстващи трудности обсъдени с членовете на Регионалния съвет по МЕ, към МЗ са отправени предложения за промяна в нормативната уредба, относно които е получен отговор, но до момента няма движение. Контактите с информационно обслужване са в оперативен порядък и допринасят за бързо разрешаване на възникнали проблеми.

На съвместно ползотворно заседание между РЗИ, ТП на НОИ и председателя на ТЕЛК бяха обсъдени причините за удължаване на процедурата по освидетелстване на трайната работоспособност, като един от честите поводи за недоволство от гражданите, както и сроковете и взаимоотношенията между заинтересованите страни.

През 2022 г. в РКМЕ са депозирани 2680 заявления – декларации за освидетелстване и преосвидетелстване или 2,7% от населението в областта, с 20 повече от 2021 г. Причините за обръщаемостта на населението за освидетелстване освен здравословни са и социално-икономически са недоброто здравословно състояние на населението с нарастване на онкологичната и хроничната неинфекциозна заболеваемост – диабет и усложнена със съдови инциденти хипертония; застаряване на населението; възможността за социални добавки; изискване на медицинско освидетелстване за включване в програми за домашен асистент и други.

Преписките с ТЕЛК и НЕЛК са намалели с 16% - 2738 за 2022 г. / 3266 броя 2021 г., 2020 г. - 2949 бр./ в резултат на по-добра организация и въведени подробно разписани процедури. Подобрено е и качеството на протоколите и медицинските направления за освидетелстване.

Преписките с НОИ, РД „СП", предприятия и други институции са завишени с 7,0% -7668 бр. при 7135 за 2021 г. срещу 6% - 6687 през 2020 г. Заверките в РКМЕ са 9458, с 25% по-малко в сравнение с 2021 г., за което спомага работата с ИСКМЕ.

Обжалваните експертни решения на ТЕЛК пред НЕЛК през системата на РКМЕ са 198 със 127% повече спрямо 2021 г. /за 21 г. – 87 обж. ЕР /. Вероятната причина е по-голямата активност от страна на пациентите в постковидния период и прекратените плащания от страна на НОИ. Предоставени от РКМЕ медицински досиета на НЕЛК при директно подадени жалби са с 37,4% по-малко – 117 бр., в сравнение с 2021 г. /187 бр./. Водеща причина за обжалване през всичките години е несъгласие с постановените проценти трайно намалена работоспособност/степен на увреждане /ТНР/СУ. Решенията на НЕЛК по обжалваните ЕР са –от общо върнати 270 МЕД, за ново освидетелстване са 170 - 63%, отменени и постановени от НЕЛК ЕР – 55 бр., 20%, потвърдени 36- 13,3%, актове за прекратяване – 9бр. – 3,3 %. Анализът е обсъден с председателя на ТЕЛК и са дадени препоръки за прецизиране на процедурните изисквания към експертизата. От наша гледна точка е наложително повече методична помощ от НЕЛК .

Всички постановени Експертни решения върнати от ТЕЛК след произнасяне в РКМЕ са проверени в срок. Върнатите са **3345,** с 12,8% повече от 2021 г./ 2966, а за 2020 г.-269 и 2705 за 2019 г./ поради повишена активност в работата на ТЕЛК в постковидния период и издаване на ново ЕР при установени технически грешки . Открити са технически грешки при 251 ЕР, вкл. 7 от МК при ТП НОИ, с 11,5% ЕР повече в сравнение с 2021 г. /225 бр./. Техническите грешки водят до забавяне на експертизата по повод, на което е издадено предписание за ново освидетелстване в рамките на 14 дни. При проследяване на движението на ЕР е видно, че в единични случаи предписанието не се изпълнява, за което е обърнато писмено внимание на председателя на ТЕЛК. След изтичане на законоустановения 14 дневен срок за обжалване за всички заинтересовани страни по медицинската експертиза през 2022 г. 2698 са влезли в сила - 17% повече в сравнение с предходната година, /2021 г. 2228 ЕР/.

За постигане на качествена експертиза на работоспособността е необходимо да продължи поддържане на високо ниво на професионалната компетентност чрез разширяване на формите за самообучение, вътрешни колегиуми, дистанционни курсове на национално ниво, своевременно изпълнение на променящата се нормативна уредба и поддържане на добра колаборация и контрол в рамките на правомощията по вертикала с органите на експертизата.

През годината са постъпили 30 жалби, 1 сигнал – общо 31 при 36 за 2021 г. Преобладават тези по медицинска експертиза 21 жалби – 70% от жалбите, в които основно пациентите възразяват срещу определения процент неработоспособност, покрай това споделят за некоректни взаимоотношения, загатват за корупционни практики, за сроковете за получаване на ЕР и др. По медицинско обслужване има 6 жалби -16,6%; за социално подпомагане-2, 6,6%;една оттеглена – 3,3%. Основателни са 5 - две по медицинско обслужване и 3 за МЕ. Неоснователни са 21 - 16 медицинска експертиза **и** 3 за медицинско обслужване. Сред неоснователните жалби има 2 по медицинско обслужване от страна на ЦСМП и ЦПЗ. При проверките за неправомерно таксуване на болен за издаване на рецепта

за лекарствени продукти с наркотични вещества получихме различни становища от НЗОК и БЛС тълкуване и въпросът остана нерешен. Една жалба е оттеглена поради опасението за некоректно отношение при последващо търсене на медицинска помощ., което е показател за нивото на гражданското общество.

Има жалби адресирани до редица висшестоящи институции, които се реадресират към РЗИ за проверка. Когато се установи, че жалбата е неоснователна, лицата остават разочаровани и недоволстват.

Четирите МБАЛ в областта и ЦПЗ преподписаха договори с Министерство на здравеопазването за заплащане на медицински дейности, извън обхвата на ЗЗО и дейност в трудно достъпни райони, с което се осъществява консултативна помощ на пациенти в спешно състояние и обслужване на трудно достъпни райони. В МБАЛ Смолян, освен спешното отделение се субсидира и дейността на ТЕЛК и дейността по диагностика, диспансеризация и профилактика на туберкулозата. Източник на годишният бюджет на ЦПЗ е основно по това направление. През спешните звена на общинските болници са преминали 2073 лица, за които са отчетени 3320 дейности /изследвания, консултации /. През спешно отделение на МБАЛ "Д-р Бр. Шукеров" АД Смолян са преминали 6048 лица, без да са хоспитализирани и са извършени 15684 дейности, в ЦПЗ са преминали 498 пациенти /хоспитализирани и дневен стационар/. ТЕЛК разходва субсидията за постановени ЕР за временна неработоспособност, за ЕР влезли в сила и потвърдени от НЕЛК. Кабинетът по туберкулоза е отчел 1542 лица с активна туберкулоза и контактни лица. Затруднения в прилагането на Наредба 3/2019 г. произтичат от незадоволителна стиковка между болничните звена и кабинетите за спешна помощ към ЦСМП, като причините са предимно от субективен характер.

Извършват се планови проверки ежемесечно на представените от ЛЗ електронни отчети и все по-рядко се налага да се връщат за корекции. Тримесечно се извършва проверка на съответствието на медицинската документация с данните в ел. отчет. На място се обсъждат конкретни въпроси, възникнали в процеса на работата между звената.

И през 2022 г. продължи получаването и разпределянето на лекарствени продукти, предоставяни от МЗ за лечение на болни с Ковид 19.: Ремдесивир 350 оп., Регкирона 81 фл., 7.фл. Кинеред - разпределени по лечебни заведения, съгласно постъпилите заявки. Ежеседмично се събират отчети и заявки за разходването им и е предоставяна информация в МЗ. По необходимост минимални количества са пренасочвани към лечебни заведения, извън област Смолян, за което е уведомявано МЗ. Периодично лечебните заведения писмено са запознавани с характеристиката на лекарствените продукти и начина приложение. Не е постъпвала информация за затруднен достъп до лекарства с изключение за Фраксипарин, въпреки че на фармацевтичния пазар имаше наличен аналог. Продължава да се следи обезпечеността на ЛЗ с кислород. Не е констатиран недостиг.

Контролът по спазване на нормативните изисквания към медицинска документация от лечебните заведения и медицинските специалисти е перманентен и при всички проверки се следи за съответствието на документацията. Констатираните пропуски и нарушения се обсъждат в хода на проверките, отразяват се в констативните протоколи, в единични случаи се изготвят предписания. Проверките по жалби на граждани също са свързани с документацията. В ежедневна работа с цел правилна обработка на постъпващата документация са внедрени редица електронни системи на комуникация – електронно направление за медицинска експертиза, годишни статистически отчети и др. Уместно е моделите на тези системи да се създават на централно ниво /по подобие на ИСКМЕ/ и да са взаимно съвместими.

В МБАЛ „д-р Бр. Шукеров" АД е регистрирано единственото в областта отделение по трансфузионна хематология. Наблюдението на дейността му се осъществява на тримесечия по Закона за кръвта и кръвните биопродукти. Изградена е надеждна система за доставяне на кръв при необходимост на общинските болници чрез транспорт на ЦСМП. Колаборацията с Центъра по хемотрансфузиология Пловдив е добра. Пред отделението стоят нерешени отдавна два проблема – трудното осигуряване на кръводарители, извън семейния кръг, който е с национален обхват и кадровият дефицит. Началникът на

отделението е с многогодишен стаж и неоспорим опит, но е пенсионер и това е сериозен риск за бъдещото функциониране на отделението и болницата.

През годината не са предприемани действия за промяна на областната здравна карта. В началото на годината постъпи от МБАЛ „Проф. д-р К. Чилов“ ЕООД Мадан искане за промяна на броя на леглата, което не беше прието от МЗ, поради ниската им използваемост. През първото тримесечие на годината лечебните заведения все още работеха в условия на извънредна епидемична обстановка, което бе свързано с промени на броя на леглата по необходимост, но никога на се наруши утвърдения с НЗОК лимит. В областта са разкрити повече 47 легла, при това с трайно ниска използваемост - 54,3%.

Във връзка с кадровото обезпечаване на здравната система е предоставена на МЗ информация за броя на лекари по специалности, здравни специалисти и потребностите от тях. Уведомявани са лечебните заведения и съсловните организации за измененията на Наредба 1/22.01.2015 г. и местата за специлизция по държавна поръчка, но нито едно ЛЗ не е проявило интерес за обявяване на места за специализанти, финансирани от държавата. На територията на областта вече има регистрирани две бази за обучение на общопрактикуващи лекари. Едно ЛЗБП също е акредитирано като база за обучение по 15 основни специалности, с което се облекчават условията за придобиване на специалност и от кадрово осигуряване. Обявени са 24 места за специализация, от които са заети само 2 – очни болести и образна диагностика. Наложително е да се анализират причините за слабия интерес от страна на млади лекари да кандидатстват за тези места.

В изпълнение на решение на работно съвещение при областния управител за кадровия дефицит в ЦПЗ, с писмо до ректорите на висшите учебни заведения се изискаха имената на лекарите, придобили специалност по психиатрия в последните три години с цел осъществяване на пряк контакт с тях, с оглед справяне с дефицита. Проучени са възможностите за участие в програми за индивидуално обучение на специалисти в областта на ултразвукова диагностика на млечната жлза, поради недостиг на тази диагностика в ИБМП. Иформацията бе предоставена на МБАЛ Смолян.

Към 2021 г. **обезпечеността на областта с лекари е 27,9 %оо**, /с 3,1% по- малко от 2020 г./, която е далеч под средната за страната. Натовареността на един лекар е 55% по-голма спрямо средната за страната.

Обезпечеността с общопрактикуващи лекари е 6,3%оо, със **специалисти по-здравни грижи е 59,8%оо** /съотношение лекари / здр. специалисти 1:2/; с **лекари по дентална медицина – 14%оо.** Зачислени за специализация обща медицина са 2 лекари. През 2022 г. са **работили 65 АПМП** , с една по-малко в сравнение с 2021 г.след закриване по желание на титуляра. От работещите ОПЛ 64 са с придобита специалност по обща медицина, педиатрия, вътрешни болести или спешна медицина. Един продължава обучението си по обща медицина, един е със специалност по неврология и зачислен за специализация по обща медицина. Проблем е осигуряване на лекари за АПМП в отдалечени райони, поради трудните условия, лоши транспортни връзки, малко на брой население и др.

Постигнат е максимален брой отчетени лечебни заведения - 93,04. В неотчетените лечебни заведения преобладават такива, които не упражняват дейност. Многократно са отправяни забележки от необходимостта за закриване на практиките, но не са предприети действия. Предстоящо е писменото предизвестие за закриването им. Спазени са сроковете за предоставяне на информацията в НСИ и НЦОЗА. Продължават затрудненията при събиране на статистическите отчети поради неглижиране на значението на информацията и затруднения в изготвянето й от изпълнителите на медицинска помощ .

При оперативните статистически отчети - 198 бр., от 4 МБАЛ, 3 СБР, 1 ЦПЗ, 1 ЦСМП, 1 ДКЦ, 12 МЦ и РЗИ не се срещат затруднения в резултат на утвърдената процедура и доброто владеене на методите на статистическата отчетност.

Приети, обработени и предоставени в НЦОЗА са 16 съобщения за суицидни действия - 10 завършили със смърт – 62,5% при 13 общо с 5 смъртни – 38,5%. В противовес на наблюдаваното намаляване на суицидните действия до 2021, за 2022 г. се регистрира покачване с 23%. По-тревожното е, че завършилите с екзитус са двойно повече. Унифицирана карта за регистрация на суицидни действия е внедрена устойчиво, попълва са

надлежно и се изпраща в срок. Същата съдържа подробно и разнопсочна информация за възраст, способ н асуицида, мотиви, консултация с психиатър и др. позволяваща предприемане на действия за ограничаването им.

Изработени са „Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в област Смолян – 2021 г.", „Справочник здравеопазване 2021 г. за област Смолян", Карта на здравната инфраструктура, становище за Областна аптечна карта.

За гарантиране на качествена и в пълен обем медицинска помощ се осъществява контрол върху дейността на лечебните и здравните заведения по метрологичния контрол върху медицинската техника и апаратура. Извършени са 6 целеви проверки в ЛЗБП и ЦСМП. Част от ЛЗ не извършват регулярен контрол съгласно сертификатите на апаратите и са направени препоръки за отстраняване на пропуските. През годината беше извършена инвентаризация и иззето физически и морално остарялото медицинско оборудване, предоставено от РЗИ на ОПЛ.

На територията на областта се извършва само търговия на дребно с лекарствени продукти в хуманната медицина в регистрирани 49 аптеки, с три по-малко в сравнение на 2021 г. поради закриване на 3 селски аптеки в Могилица, Момчиловци и Давидково. Минималните потребности за областта са 52 аптеки. Сега работещите аптеки са близо до потребността - 46, но концентрацията им е в големите населени места – центрове на общини и достъпът до лекарствоснабдяване е неравнопоставен. Само пет – 11,1% осъществяват дейност в села – Борино, Смилян, Хвойна и Върбина. В цялата област няма денонощна аптека, при прогнозна необходимост от една. Обструкцията за разкриване на денонощна аптека са свързани с нерентабилността на същите, което изисква или субсидиране на дейността от държавата и общините, или промяна в законодателството. Две аптеки въведоха продажба на лекарства чрез автомат /вендинг система/ - в Доспат и Златоград, с което до известна степен се тушира острота на проблема, но не го решава, поради ограничения в набора от медикаменти, които могат търгуват. Със съдействието на РФК беше събрана и обработена информация от всички аптеки във връзка с изработването на становище за ОАК. При извършените проверки не са установени съществени пропуски в организацията на работа и задължителното оборудване и документация. Единични са случаите на отпускане на лекарствени продукти по лекарско предписание в отсъствие на магистър фармацевт и предимно в аптеки, които не работят с РЗОК. Все повече младежи завършват фармация и осигуреността на аптеките с повече от един магистър способства за свеждане до минимум тези нарушения. Все още не е преодоляно отпускането на лекарствени продукти по лекарско предписание без представяне на рецептурна бланка. Въвеждането на електронни рецепти за реимбурсираните медикаменти доведе до ефективен контрол, което е показател, че следва тази практика до обхване всички видове лекарствени продукти по лекарско предписание. Спазване на допустимия праг на цените на лекарствата е неизменен атрибут при всяка проверка. По сигнал в една аптека се установи продажба на лекарство със завишена цена. След дадените препоръки същите се съобразиха с пределно допустимите нива.

Наличието на 18 дрогерии до известна степен подпомага достъпа до лекарствоснабдяване, но поради ограничения в номенклатурата на предлаганите лекарствени продукти, затрудненията остават. Повиши се редът при водене на Регистъра за дрогериите.

На територията на областта 28 аптеки, вкл. 4 в МБАЛ, осъществяват дейност по ЗКНВП. Лекарствените продукти се съхраняват правилно при осигурен сигнално-охранителна система, под ключ. Извършени са 16 проверки на място и не са установени нарушения. Поддържа се регистър на лекарите, имащи право да предписват лекарствени продукти с наркотични вещества, който два пъти годишно се актуализира. Няма вписани нови. Лечебната мрежа на областта е задоволена със зелени, жълти рецептурни бланки и специални формуляри за поръчка. Няма констатирани загуби на бланки.

За опазване на майчиното и детско здраве, в изпълнение на Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве /2021-2030г./ регионалната здравна инспекция извършва контролно-методична дейност на Здравния консултативен център към МБАЛ „Д-р Бр. Шукеров" АД, в който работят клиничен психолог и социален работник. По плана за

действие на Програмата съвместно са разработени презентации и беседи за повишаване информираността, знанията и уменията за здравословен начин на живот на подрастващите и младите хора и превенция на рисково поведение, свързано със здравето, които се предоставят на потребителите на услугите на центъра. Продължи извършването на слухов скрининг в отделението по Неонатология и резултатите се обсъждат с координатора на ЗКЦ за последващо проследяване на децата. При извършване на проверките в ЗКЦ е оказана методична помощ по изготвяне на отчетните документи.

В родилните отделения на болниците са определени лица, които да организират дейност по превенция на изоставянето на децата. Всички АГ и педиатрични отделения са осъществили контакт със Съветите по Закрила на децата и разполагат с денонощна телефонна връзка за координиране на дейностите при кризисни ситуации.

Следи се присъствието на децата в учебни занятия с цел предприемане на мерки при безпричинни отсъствия. Традиционно с повишено внимание се наблюдава нивото на детската смъртност. През 2022 г. няма починало дете по предварителни данни. Регистрирани са 2 случая на перинатална детска смъртност по причини – отлепена плацента при едното, при другото с интраутеринна асфиксия. Своевременно се осигурява личен лекар на всяко дете.

Ежеседмично е участието ни в заседанията на Съвета по осиновяване. Взето е участие в комплексна оценка на деца със специални образователни потребности /ЕКПО/ към РИО на МОН. Поддържа се актуална информация за броя на децата, ползващи детски ясли и детски кухни на територията на региона.

Болничните лечебни заведения продължават да се борят с липсата на специалисти, с покриване изискванията на МС, с лимитите за дейност и натрупаните задължения. Намират се временни решения, които не дават сигурност за работа. Този проблем много остро се отрази и в условията на епидемията от Ковид-19. Най-тежък дефицит по принцип има от педиатри, неонатолози, анестезиолози, а през годината най-нужни бяха инфекционисти и пулмолози. На базата на опита от предходната година, колаборацията между ЛЗБП бе по-ефективна, но недокомплектоваността от медицински специалисти се отразява негативно върху наблюдението и лечението на болните. Няма регистриран отказ от хоспитализация на нуждаещи се пациенти. Болниците в областта се справиха добре и в най- тежките моменти, като са положени много усилия и неимоверен труд от ръководствата им и специалистите. Обезпечени са с материални ресурси – апаратура, кислород, медикаменти, лични предпазни средства.

Осигуреността с болнични легла /без психиатрични/ **за 2021г. е 105,7%00,** /през 2020 г. е 100,1 на 10 хил**.,** при 75,2/0000 за страната**/ и е на второ място след област Плевен -112,3.** Високата осигуреност се дължи на големия брой легла по физикална и рехабилитационна медицина.

Незадоволителна остава използваемостта на леглата в областта – 2022 г. е 54,7% и 54,8% за 2021г.

ЛЗ	МБАЛ Смолян	МБАЛ Мадан	МБАЛ Злато-град	МБАЛ Девин	СБР Баните	СБР Девин	СБР Рудо-зем	ЦПЗ	Общо за обл. Смолян
Използваемост 2022 г.	49,2%	45,6%	50,4%	29,7%	74,4%	62,0%	50,8%	90,6%	54,7%
Използваемост 2021 г.	51,6%	43,4%	49,0%	34,2%	72,6%	54,5%	41,6%	92,9%	54,8%
Използваемост 2020 г.	45,2%	37,7%	51,2%	21,5%	62,6%	37,3%	41,6%	88,8%	41,0%

Няма промяна през последната година в усвояването на легловия фонд– близо 55%. Незначителен спад от 2% има в МБАЛ „Д-р Бр. Шукеров“ АД гр. Смолян и „ЦПЗ Смолян“ ЕООД гр. Смолян, при висока използваемост на психиатричните легла – 90,55%. По-осезателен регрес бележи МБАЛ –Девин с 5%. Традиционно Специализираните болници за рехабилитация използват ресурса по-добре и отново имат увеличение от 2% до 9%.

По видове легла използваемостта е следната: незадоволителна / 40-60%/

- леглата за интензивно лечение - под оптималните стойности 52,9 %
- терапевтични легла - 51%
- хирургични легла /хирургия, ортопедия и травматология/– 56,4% /2021г.-56,1%/.
- акушеро-гинекологичните легла, вървят надолу - 37,6% /44,8% за 2021 г. /.
- педиатричните легла са с ниска използваемост - 37,2% /при 37,5% за 2021 г. /.
- психиатричните легла с висока – 90,6% ,/93% за 2021 г. и 88% за 2020 г./ Съгласно НЗК в са разкрити 12 легла по-малко за психично болни.
-легла за дългосрочни грижи са в дефицит от 61 легла спрямо определените по НЗК,
- за продължително лечение са с 41 по-малко.
- за палиативни грижи няма разкрито нито едно легло, при предвиден лимит от 20 легла. С разкритите 26 легла за продължително лечение нито едно лечебно заведение не развива дейност, поради недофинансиране на съответните клинични пътеки и недостига на медицински персонал. Считаме, че е на лице реална потребност от този вид легла, поради големия дял на възрастно население, пребиваващо в отдалечените от централните селища места, със затруднен достъп до специализирана медицинска помощ. Потребността от компетентни палиативни грижи също е от съществено значение. Предлагаме да се обмисли финансовата рамка на съответните клинични пътеки от една страна и разкриването им във всяко лечебно заведение да придобие задължителен характер. До въвеждане на подобна промяна, да се даде право на ръководителите на лечебните заведения да трансформират за временно ползване на същите в легла за активно лечение при настъпили краткотрайни нужди.

В доболничната медицинска помощ, със струпване на специализираната медицинска помощ в областния град и липсата на ОПЛ в отдалечени населени места, се нарушава правото за равнопоставен достъп до медицинска помощ на хората от малките и отдалечени населени места. Специфичните географски характеристики и недобрата инфраструктура затрудняват своевременния транспорт не само на пациенти по спешност, а и на самотните възрастни хора. Тези обстоятелства се отразиха негативно и в епидемичната ситуация – късно потърсена медицинска помощ, понякога фатално късно.

Изпълнени са указанията на МЗ за дейности по ОМП през 2022 г. Проведени са дейности във връзка с неочакваните военни действия в Украйна, относно готовността на ЛЗ за работа при извънредна обстановка и предоставяне на качествена медицинска помощ на граждани от Украйна-заседание на Съвета за медицинско осигуряване, среща с отговорниците по ОМП към ЛЗ; Обучение на личния състав на РЗИ за радиационна защита и др. Взето е участие в организирани от областния управител тренировки за осигуряване на ефективно и адекватно реагиране при сигнал за пътно транспортно произшествие и взаимодействие и координация на съставните части на ЕСС и органите на изпълнителната власт за реагиране при ядрена или радиационна авария. С цел осигуряване на колективно средство за защита, на личния състав от РЗИ, при ядрена и радиационна авария се изготви искане до кмета на общ. Смолян за включването ни в схемата за укриване в ПРУ, намиращо се в сграда до РЗИ, при което отговора на кмета беше положителен.

Предвид нестабилната международна обстановка и очаквани нови кризи и бедствени ситуации работата по ОМП следва да е насочена към подготовка на здравната ни система за справяне с тях.

Проблемите на областното здравеопазване са сериозни. Считаме, че голяма част от тях могат да се решат със законодателни промени, които да гарантират развитието на здравеопазването по региони. Други могат да се решат с усилия от мениджърите с подкрепа на местната власт и партньорства. До голяма степен оптимизацията зависи от възможностите на мениджърите и от създаване на по-добра организация на работните процеси.

ДИРЕКЦИЯ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ“

Дирекцията работи с два отдела – Държавен здравен контрол и Профилактика на болестите и промоция на здравето. Всички длъжности са заети с изключение на директор на дирекцията поради липса на кандидати за длъжността. Един инспектор е отсъствал дългосрочно поради временна неработоспособноост. В резултат на отговорната работа на началниците на двата отдела, служителите в дирекцията успешно изпълняват целите заложени в годишния план. Приоритет в дейността им са били задачите свързани с контрола на противоепидемичните мерки срещу Ковид-19 и подпомагане работата на дирекция Надзор на заразните болести в периодите на висока заболяемост. С нормализиране на епидемичната обстановка усилията са насочени за изпълнение на планираните задачи.

В **отдел ДЗК** дейността своевременно е отчитана в интернет базирана система за контролната дейност на обекти с обществено предназначение (ООП) и продукти и е подобрена работата при извършваните административни услуги. Екипът е от млади и надеждни инспектори, които се справят с поставените задачи и в резултат са изпълнени планираните проверки по обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека и заложения мониторинг на факторите на жизнената среда. Обектите с обществено предназначение, подлежащи на контрол в края на годината са 1937, с 20 повече от предходната, за сметка на комунални обекти

Извършени са общо 3212 проверки, при план 2879 и отработени 74 сигнали и жалби. Регистрирани са 124 нови обекта с обществено предназначение.

Работата по здравно техническата експертиза леко е намалила обема от 2021 г. Проведени са 34 заседания на ЕС при РЗИ и са разгледани 121 документи /127 за 2021 г./. Няма отрицателни становища. Участвано е в 13 държавни приемателни комисии (при 29 за 2021 г.); 19 заседания *на Общинските* експертни съвети по устройство на територията /със 103 документации/; в 5 експертни съвета при Областния управител; в 7 заседания на Експертните съвети в Областна дирекция „Земеделие", с разгледани 70 бр. документации. Работено е и по проектната документация към проект за изграждане и реконструкция на ЦСМП и ФСМП за област Смолян по оперативна програма „Региони в растеж" – приоритетна ос „Регионална здравна инфраструктура".

По контрола върху продукти и стоки, имащи значение за здравето на човека са извършени:

- **16 проверки** в **предприятия за бутилиране на натурални минерални, изворни и трапезни води** /12 текущи и 4 насочени/**,** при които не са установени нарушения. Резултатите от лабораторния мониторинг на водите съответстват на нормите. В търговската мрежа също не са открити несъответствия.
- **73 проверки на козметични продукти в предприятия за производство**/14/ и **в обекти за съхранение и търговия**/59/. За установени нарушения са предприети унищожаване на 4 800мл козметични продукти, корекционни мерки от 3 оператори и 1 предписание и заповед за спиране реализацията на продукти.
- **30 проверки за пуснати на пазара химични вещества и смеси** за спазване изискванията за класифициране, опаковане и етикетиране и за наличие на разрешения, издадени от МЗ. За установено несъответствие в етикетировката е извършена нотификация в ICSMS системата и е предприета доброволна мярка за изтегляне от пазара на разпространените количества от 1 оператор.
- **22 проверки по *регионална тематична проверка* за спазването на Наредба № 27 за здравните изисквания към дрехите втора употреба** (Обн. ДВ. бр. 70/2005 г. и изменение Обн. ДВ. бр. 80/2020 г.) /8 текущи и 14 насочени/. Не са установени нарушения. След изменението на Наредбата и разрешена продажбата на обувки над 35 номер, здравният контрол на този вид стока е значително облекчен.

По контрола върху дейности, имащи значение за здравето на човека са извършени, както следва:

- **по спазване забраната за употреба и продажба на райски газ (диазотен оксид) - 57 проверки** в обектите за търговия на козметични продукти и учебни заведения, при които не са установени нарушения.

- **по спазване забраната за тютюнопушене в закрити обществени места-** 49 проверки в обектите за обществено хранене и развлечение, вкл. съвместно с РУ на ОД на МВР /7бр./. За установено нарушение на забраната за тютюнопушене на юридическото лице е съставен АУАН. В обектите с обществено предназначение контролът се извършва в хода на текущите инспекции. Ежемесечно се подава информация на МЗ, относно извършения контрол по спазване на забраната за тютюнопушене.

- 116 проверки за спазване на **седмичните учебни разписания** по Наредба № 10/2014 г., *при които не са констатирани нарушения.*

- **7 проверки в общини за поддържане чистотата на населените места -**, при които е установена добра организация относно сметосъбиране и сметоизвозване. Постъпил е един основателен сигнал за липса на почистване и измиване на улица след зимния сезон. След наше предписание несъответствието е отстранено.

- **6 проверки на служби по трудова медицина**, при които не са установени промени в обстоятелствата – регистрация и налична документация. СТМ изготвят и предоставят в срок обобщени анализи на здравното състояние на работещите за всяко от обслужваните предприятия във връзка с конкретните условия на труд.

ПО ФАКТОРИ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА

Извършено е пробонабиране **на води за питейно – битови цели** и **води от плувни басейни** за контрол на безопасността им и измервания на факторите на жизнената среда.

Питейни води - осъществени са пробонабирания от зони на водоснабдяване, местни и минерални водоизточници, в съответствие с мониторинговите програми. Изготвен е Доклад за качеството на питейната вода за 2021 г., изпратен до МЗ и публикуван на сайта на РЗИ-Смолян. Няма установени трайни отклонения в качеството на питейната вода. Попълнени са резултатите на изследваните показатели от контролния мониторинг на водата, предназначена за питейно – битови цели за 2021 г. в интернет базираната информационна система за качеството на питейната вода, в определените срокове. ВиК дружеството на всеки две седмици дава информация за въведен режим на водоснабдяване по зони и населени места. В повечето случаи режимът е в резултат на намален дебит на водоизточниците и е краткотраен (за няколко дни) и не е установено влошаване в качеството на питейната вода.

Два пъти месечно се изготвя информация за извършения контрол върху качеството на питейната вода и се публикува на сайта на РЗИ-Смолян.

Процентът на стандартност на изследваните проби питейни води **по химични показатели е 100 %** (при 99,22% за 2021 г.), **а по микробиологични показатели е 96,9 %** (при 91,86 % за 2021 г.).

При изследване на **40 проби от местни водоизточници** по химични и микробиологични показатели отклонения са установени по показател ***колиформи*** при 2 обществени чешми и е издадено предписание за профилактика на каптажите и обеззаразяване на водата.

От 81 проби от плувни басейни, изследвани по микробиологични показатели отклонения са констатирани в 10, по показатели колиформи, амониеви йони и pH и са издадени предписания за 48 часово спиране експлоатацията на обекти. Едното предписание е преминало в *заповед за спиране*, впоследствие отменена.

С лабораторен контрол са обхванати: 27 обществени перални чрез взимане на отривки от чисто бельо и няма установено наличие на патогенни микроорганизми; козметични и фризьорски салони с 47 отривки от работен инструментариум, само в един обект е установена Candida и издадено предписание за 48 часово спиране експлоатацията на обект.

Извършени са 5 измервания на шум от локални източници, за които са постъпили жалби – 2 нови. Един от сигналите е основателен и на фирмата, е издадено **предписание** за недопускане на шум над граничните стойности. Постъпили са **4 уведомления и издадени 4 становища** по чл. 16 б, ал. 2 от ЗЗШОС.

Изпълнени са дейности и по писма на МЗ:

• С изх. № 16-00-41/06.04.2022 г. - извършени 14 насочени проверки в места за временно настаняване с настанени разселени лица от Украйна, относно спазване на текущата хигиена в тях, битовите условия, наличие на дезинфектанти, сметосъбирането и своевременното извозване. Хигиените изисквания са спазвани.

• С изх. № 16-00-71/10.08.2022 г. във връзка с въведени изменения на Приложение II към Регламент № 1223/2009 (ЕО) за пуснати на пазара козметични продукти с обявено съдържание на забранени вещества. При установени козметични продукти, в чийто състав, посочен на етикета са включени вещества отговорните лица са предприемали доброволни мерки, като унищожаване на налични количества, лабораторен анализ и последващо допълнително етикетиране или съхранение с цел реализация в страни извън Европейски съюз.

При контролът в търговската мрежа са открити два козметични продукта с допълнително поставени стикери, заличаващи съдържанието със забранената съставка. Продуктите са нотифицирани в ICSMS системата.

За резултатите от извършените проверки МЗ е информирано своевременно.

Част от контролната работа е реализирана **съвместно с други контролни институции:** Във връзка със спазване на въведените противоепидемични мерки в заведенията за обществено хранене, транспортни средства за обществен превоз и хотелски комплекси са извършени 12 съвместни проверки с представители на Областна Дирекция на МВР – Смолян, РУ-Смолян, РУ-Златоград, РУ-Чепеларе, РУ-Девин. Инспектирани са 58 обекта, в които са констатирани **6** нарушения на Заповедите на Министъра на здравеопазването и Директорът на РЗИ-Смолян и са съставени 6 АУАН**.**

По инициатива на общините Смолян, Девин, Мадан, Златоград и Рудозем са извършени проверки с участието на представители на общинските администрации, БЧК и РУ „Полиция“ за състоянието и наличието на зони за къпане в открити водни площи и готовността на откритите плувни басейни, при които не са констатирани нарушения. На територията на Смолянска област няма обособени зони за къпане в открити водни площи.

С представители на РД ПБЗН са проверени 25 физкултурни салони към учебни заведения и спортни зали, за определяне на буферни зони за прием на украински граждани на територията на област Смолян. 13 са одобрени.

Извършени са 3 съвместни проверки с представители на Министерство на туризма, на центрове подлежащи на сертифициране по Наредба № 04 – 14 от 9 октомври 2019 г. за условията и реда за сертифициране, които са сертифицирани.

По спазване на забраната за тютюнопушене и продажбата и употребата на райски газ в заведения за обществено хранене и развлечение на територията на гр. Смолян е извършени съвместни вечерни проверки с представители на Районно управление на Полицията на 7 ЗОХ.

Реагира се своевременно и компетентно на всички постъпили в РЗИ жалби и сигнали. О**тработените през годината общо жалби и сигнали на ДЗК са 74,** основно за неспазване на противоепидемичните мерки, нарушения в ООП и течове на отпадни води. В установените срокове са извършени проверки и са изпратени отговори до жалбоподателите. О**снователни са 11, неоснователни – 31 и пренасочени по компетентност са 32 жалби.**

За установени нарушения общо са издадени:

1. 28 предписания за хигиенни мероприятия най-често за извършване на профилактика на водоснабдителните съоръжения и обеззаразяване на питейната вода.

2. 13 предписания за 48 часово спиране експлоатацията на обекти, 10 от които са за несъответствия в качеството на водата на плувни басейни.

3. 5 заповеди за спиране,. –от тях 3 за неизпълнение на предписание по уведомление за регистрация / 8 за 2021 г. и 12 за 2020 г./

4. 26 акта за установени административни нарушения най–често за неспазване на въведените противоепидемични мерки /при 93 за 2021 г. и 78 за 2020 г./:

Лабораторни изследвания

Дейността на Лабораторни изследвания е насочена към обективизиране на държавния здравен и противоепидемичен контрол, както и предоставяне на услуги по искане на физически и юридически лица. Главните експерти- химик и физик, заедно с 2 анализатори, са дългогодишни, опитни професионалисти и се представят успешно при периодичните проверки на дейността им, както по документи, така и чрез надзор върху аналитичната дейност.

Материално-техническа база е добра. Качеството на извършваните лабораторни анализи се осигурява чрез спазване и поддържане на изискванията на внедрената система за управление съответстваща на изискванията на БДС EN ISO/IEC 17025:2006. В средата на 2022 г. изтече акредитацията към БСА и не е подновена, предвид неоправданите високи разходи при малката натовареност. Обемът на работа в лабораторията за изпитване намалява от години, в съответствие с указания брой проби по ДЗК и ПЕК, както и поради значително намаляващия брой на пробите по заявки на граждани

Дейността на лабораторията за 2022г., сравнена с 2021 г. е представена в таблицата.

Лабораторен контрол по видове изследвания

Видове изследвания	ПРОБИ			**ИЗСЛЕДВАНИЯ**		
	Общ бр.	Нестандартни	**%**	общ бр.	Нестандартни	**%**
Химични	**809** (818)	**36** (39)	**4,5** (4,8)	**6578** (6327)	**45** (53)	**0.7** (0.8)
Санитарно-микробиологични	2467 (2399)	**64** (89)	**2,6** (3,7)	6451 (5520)	112 (89)	**1.7** (1,6)
Физични	**152 (7)**	**7** (15)	**4,65 (5,5)**	**90** (**119**)	**33**(**56**)	**36**(**47**)

През 2022 г. общият броят на изследванията, както по химични, така и по микробиологични показатели, се е увеличил, спрямо този през 2021 г.

Броят на пробите по заявка на клиенти (за питейни води и води от плувни басейни) през 2022 г. се е запазил същият, както през 2021 г.

Считаме, че е време дейността на ЛИ да бъде обсъдена на национално ниво и да бъде оптимизирана чрез преструктуриране и окрупняване.

ПРОФИЛАКТИКА НА БОЛЕСТИТЕ И ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО

Основните цели в направлението ПБПЗ са свързани с провеждане на системен, в съответствие със законодателството и препоръките на ЕС мониторинг и оценка на факторите на жизнената среда за предотвратяване на възможните рискове за здравето на населението; ефективен здравен контрол; ограничаване на рисковете за здравето чрез повишаване информираността на населението; подготовка и повишаване на квалификацията на служителите; ефективна координация с други регионални структури на държавната власт при изпълнение на дейностите по профилактика на болестите и промоция на здравето. И през 2022 г. продължи работата на специалистите в отдела в помощ на дейностите по овладяване на пандемията от Covid-19. Отделът се състои от началник и пет специалисти. Въпреки, че една длъжност е била вакантна, задачите са изпълнени, предвид опитността на служителите, с изключение на един новоназначен, но амбициозен и много отговорен служител.

Активна е работата по привеждане храненето на децата и учениците към нормативните изисквания, чрез проверки, обучения на персонала и утвърждаване на унифицирани, съгласувани с РЗИ, менюта за хранене. Извършени са 100 проверки на храненето в организираните колективи в 29 детски заведения, 12 ученически стола и 12 бюфета. Изготвени са 53 оценки и 1 бр. становище за храненето в тях, предоставени на ръководствата им. Издадени са 4 предписания за неспазване изискванията на Наредби № 6 за хранене на

децата от 3 до 7 г. и 1 по Наредба № 37 за храненето в училищните столове и бюфети. В детските заведения на областта има 11 деца на възраст от 3 до 7 години, изискващи специален хранителен режим и е осигурено съответното хранене.

В резултат на дългогодишна съвместна работа с медицинските специалисти и поетапното въвеждане на унифицирано хранене сред детските заведения в повечето общини е осигурено разнообразно хранене доближаващо се до здравните норми. Работи се по изготвени и изчислени от медицинският специалист месечни менюта и се ползват утвърдените от МЗ сборници с рецепти за съответната възраст. За констатирани съществени нарушения в организираното хранене на децата в 3 детски заведения са издадени предписания. Срещани трудности има при: изписване на количествата на някои видове храни, като пастети използвани за сандвичи, кремове, кексове, баници и др. в сборника с рецепти за децата от 3 до 7 г. и в резултат на това се изписват по-големи или по-малки количества от продуктите; не е гарантирано разнообразие на предлаганите плодове - допуска се един вид плод да се предлага целодневно. За решаване на затрудненията са проведени **12** консултации на място на 20 лица от детските и учебните заведения заети с изготвянето на седмичното менюто и изготвянето на отчетните форми.

От общо 58 училища в областта обедно хранене се предлага в 19, в 12 от които е осъществена оценка и контрол. В почти всички е трикомпонентно обедно меню, осигуряващо нужната енергия. Навсякъде се работи по предварително изготвено седмично меню одобрено от здравния специалист на училището. В училищните столове са осигурени необходимите сборници с рецепти и с малки отклонения се спазват обявените грамажи при изписване на хранителните продукти за дадената рецепта. Спазват се изискванията за прилаганите технологии на обработка. След проведени срещи с родители, фирми доставчици и директорите на 3 училища, в които храненето се осигурява от фирми с храна по избор, се постигна въвеждане на двукомпонентен купон от супа и основно ястие и се осигури хранене доближаващо се до здравните изисквания.

В проверените 12 училищни бюфета не са установени нарушения. При 13 проверки в обекти с настанени украински граждани се установи, че храненето им се доближава до изискванията на програмата. Извършени са **38** проверки във връзка със забраната на продажбата и употребата на диазотен оксид на лица под 18 годишна възраст и пълнители за тях и не са констатирани нарушения.

Срещат се все по-големи трудности и нежелание от страна на инспекторите в ОДБХ Смолян за извършване на пробонабирането на храни за радиологичен анализ, поради твърде големите количества хранителни продукти, които не се произвеждат в областта, с което се ощетяват търговците.

При оценката на седмичните разписания на учениците затруднения има във връзка с несъответствие на наредбите на МОН и МЗ относно учебната натовареност на учениците от 5-ти клас и на **45** училища се наложи повторна оценка. Няма училище, което да не е представило седмично разписание.

Оценката на здравословното състояние на организираните детски и ученически колективи показва, че остава сравнително висок обхватът на децата и учениците с профилактичен преглед – съответно 99,0 % и 85,5 %. В РЗИ – Смолян не е постъпила информация поради не доставена поща, няколкократна смяна на здравните специалисти в някои училища за годината и непознаване на задълженията им. Намалява относителният дял на деца и ученици покрили успешно нормата за физическа дееспособност / 6,1% и 4,8%/. На лице е тенденция за увеличаване на регистрираната болестност при децата на възраст от 0 – 6 години. При учениците водещи остават **заболяванията на очите** – с най-голям ръст при десетокласниците (52,9 пункта); **затлъстяването** – с ръст при учениците от първи и седми клас, **астмата** – със значително понижение на показателя от 20,1 пункта при първокласниците и ръст в останалите две наблюдавани групи. При диспансеризацията на децата и учениците, не се наблюдават съществени промени в последните години- най-често срещани са заболяванията на окото, дихателната, нервната и ендокринна системи и вродените аномалии, сравними с предходните години и с понижение в повечето най- често срещани заболявания.

В организационен план остава проблемът с точното отразяване на данните от извършените профилактични прегледи - голяма част от ОПЛ не попълват данните за новооткритите заболявания и аномалии и водещите се на диспансерен отчет хронично болни деца и ученици; допускат се грешки при попълване на схемите за анализ. Това пречи да се изготви прецизна и цялостна оценка и анализът да е изчерпателен. Практиката ни показва, че е необходимо да се провежда контрол на достоверността на подаваната информация за физическото и здравословно състояние на децата от медицинските специалисти от училищата и детските градини в областта, за да са такива и изводите които се правят.

Мониторингът на шума в град Смолян включва 15 пункта за наблюдение. Най-силно влияние върху акустичната обстановка в град Смолян продължава да оказва шумът, създаван от транспортните средства. Допълнителен принос към общия звуков фон придават строителните и човешките дейности. През 2022 г. допустимите шумови нива са превишени в **7** от контролните пунктове или 46,7 % от общия брой контролирани зони, като този от 2021г. В 9 от зоните се отчитат, макар и незначително по - ниски нива на шум спрямо предходната година и се набелязва несъществено подобрение на акустичната среда в областния град. Запазва се утежненият акустичен режим в зоните на усилена шумова защита, като лечебни и учебни заведения. Непроменена остава ситуацията и в зоните подложени на интензивен автомобилен трафик – входа и изхода на града и улиците с гъсто застрояване от двете страни на пътното платно въпреки, че в две от зоните шумовите нива са по-ниски спрямо предходните 3 години, а в три пункта средната интензивност на МПС за час е по-ниска от предходната година. Високите стойности на шумовите нива се основават на натовареността на пътния трафик, както и недостатъчната пропускателна способност на градската транспорта мрежа на места. През 2022 г. в гр. Смолян с цел подобряване на автомобилния трафик се изгради ново кръгово кръстовище и се промени транспортната схема в центъра на града. Ефектът от реконструкциите ще се проследи следващата година.

Общият брой на регистрираните **източници на нейонизиращи лъчения** за област Смолян е 178, с 10 повече от 2021г. като от тях: 19 антени на мобилни оператори са разположени по границите на хигиенно-защитната зона / 2 са в близост до учебни заведения, 5 до детски градини, а 2 в близост до лечебни заведения/; 19 антени са в райони с голяма концентрация на население; 20 антени са в райони с малка концентрация на население;120 са извън населените места.

През 2022 г. е извършен контрол на **9** базови станции на мобилни оператори - **4** от тях, разположени в близост до учебни и детски заведения, а **5** в райони с голяма концентрация на население и жилищни сгради обект на наблюдение. Две от базовите станции, поради местоположението на секторите си са измервана заради близостта си до детско заведение и заради голяма концентрация на население. Извършени са общо **184** измервания на моментната и средна стойност на интензитета на електрическото поле, както и плътността на мощност на електромагнитното поле. **124** от измерванията са на различни отстояния от излъчвателя на базовите станции, в райони с голяма концентрация на население и предмет на наблюдение поради жалби от граждани. **60 %** от измерванията на базовите станции разположени в близост до детски и учебни заведения са в сградите предвидени за контрол, а останалите в прилежащите им райони.

Резултатите сочат, че измерените стойности на ЕМП отговарят на хигиенните норми. Обследваните антени на мобилни оператори не представляват здравен риск за населението, живеещо или пребиваващо в близост до тях.

Качеството на атмосферния въздух в района на Смолян се следи от Автоматична измервателна станция /АИС/ с обхват 100 м - 2 км, като градски фонов и 10-15 м, като транспортен пункт. През 2021 год. от АИС – Смолян са извършени **345** измервания за $ФПЧ_{10}$. с регистрирани **48** броя превишения на праговата стойност на среднодененощната норма при регламентирани 35 за една календарна година. Наблюдава се намаляване на броя дни с превишения на нормите за фини прахови частици с 1,3 пъти в сравнение с предходната 2020 година, когато са регистрирани 64 превишения на среднодененощната норма. Наднормените стойности за $ФПЧ_{10}$ над пределно допустимите 50 $\mu g/m^3$ са обичайно през студените месеци.

Средногодишната стойност на $ФПЧ_{10}$ е 32,29 **µg/m³**, в границата на здравната норма от 40 µg/m³ , при 33,67 µg/m³ през 2020г. До момента не е провеждано епидемиологично проучване доказващо връзката между замърсяването на атмосферния въздух и болестите на дихателната система. При оценката на качеството на въздуха и здравното състояние на населението се ползват обобщените данни от РЗОК - Смолян за броя на извършените първични прегледи от общо практикуващите лекари и специалистите през съответната година, включени в Клас Х „Болести на дихателната система" на МКБ-10.

За подобряване качеството на атмосферният въздух на Община Смолян са дадени препоръки за: Намаляване на количествата пясък използвани за зимно поддържане на пътищата; редовно отстраняване на използвания пясък от пътното платно и тротоарите по време на зимния сезон; контрол на качеството на почистванията на тротоарите и уличната мрежа и по- често измиване; поддържане на пътните настилки в добро състояние.

С решение № 418 от 21.01.2021 г. на Общински съвет Смолян е приета Програма за намаляване замърсяването с $ФПЧ_{10}$ за периода 2021-2025 г.

През годината е работено по следните профилактични програми и проекти:

1.Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести (2021-2025 г.)

Обновен е съставът на Областния програмен съвет и Областната работна група за управление и реализиране на НП ПХНБ и е проведена среща с мед. специалисти от училищата на община Смолян за представяне на новоприетата НП ПХНБ (2021-2025 г.) и ангажиментите им по нея.

Реализирани са дейности за намаляване на факторите на риска, водещи до ХНБ, чрез повишаване нивото на информираност, обучение и включване на обществени структури и населението в дейности по програмата; изграждане на капацитет и умения за консултиране и подкрепа у медицински и немедицински специалисти. Проведени са **5** кампании за ранно откриване на злокачествени заболяванията на простатата, на кожата, на млечната и щитовидна жлези с прегледани **558** души, с дадени насоки за допълнителни изследвания и лечение. Организирани са две скринингови кампании за диабет тип 2. Отбелязани с разнообразни инициативи са световни тематични дни за здравето.

2. Национална програма за профилактика и контрол на СПИН и СПИ 2021 – 2025 г.

В партньорство с БЧК и други организации са отбелязани световни дни на здравето - **Деня на влюбените, Международен ден за съпричастност със засегнатите от ХИВ/ СПИН, Световен ден за борба с ХИВ/СПИН** , п**роведена е лятна АНТИСПИН кампания**

3. Национална програма за профилактика на оралните заболявания при деца 0-18 г. в България 2015 – 2021 г.

С цел информиране и обучение са проведени **13 обучения** за дентално здраве сред 232 деца от детски заведения на гр. Смолян, част от които в демонстрационния кабинет на РЗИ. На всички обучени са предоставени образователни и хигиенни материали. Чрез Областна служба социално подпомагане на домуващите в ДВХ с. Фатово и лицата настанени в ЦНСТ – Устово и Павелско бяха предоставени осигурените от фармацевтична фирма материали за устна хигиена (пасти за зъби, фиксиращ крем за протези и др.)

Оказана е методична помощ на директори, мед. специалисти и персонал в ДГ и училища, на експерти от общините, на родители по различни теми.

Извършена е голяма по обем, с различни форми здравно- образователна дейност сред многообразна аудитория. Разпространени са 1217 бр. образователни материали и 790 бр. специално подготвени флайери по различни здравни теми.

Всички инициативи са популяризирани чрез преслист до регионалните медии и на страницата на РЗИ.

Предлагаме на МЗ да се организират съвременни обучения за повишаване на аналитико-експертните компетентности на специалистите в направление „Профилактика на болестите и промоция на здравето" например относно отказване на тютюнопушенето,

превенция на употребата на алкохол, изготвяне на анализи за влиянието на факторите на средата върху здравето. Същото е необходимо и за работещите в отдел ДЗК, където областите на контрол са разнообразни и капацитетът изостава. Добре би било периодично да се провеждат семинари за опресняване и акцентиране на важни елементи в контролната и експертна дейност, с което ще се постигне унифициране и подобряване на работата.

Традиционно е работено в добро взаимодействие с регионалните контролни институции, държавната и местни власти, неправителствени и браншови организации. Активно е участието ни в областните и общински комисии по епизоотии, общински и ведомствени експертни съвети, Общински съвет за борба с наркоманиите. Съвместно с ОД на МВР Смолян и други ведомства на територията на областта са извършени проверки на обекти с обществено предназначение и ЗОХ, основно по контрола за спазване на противоепидемичните мерки. През целия период на извънредно положение и обстановка сме имали подкрепата на Областния оперативен щаб за борба с коронавируса и безценната помощ на ОД на МВР.

За усъвършенстване на процесите по финансово управление и контрол, и повишаването на капацитета и ефективността на работата **през 2023** г. предвиждаме:

- Усъвършенстване на мониторинга в СФУК, с цел поддържането максимална защита срещу съпътстващите рискове в дейността на инспекцията.
- Във връзка с осигуряването на прозрачност, адекватност и контрол върху изпълнението на поставените задачи и цели пред администрацията да се въведе електронна система, която да обхваща и проследява целия процес от планиране, предварителен контрол, изпълнение, заплащане и нуждата от последваща оценка на изпълнението, както и свързаните с тях документи (заявка, искане, контролни листи, заповеди, докладни и пр.)
- Усилия за привличане на лекари за постигане на оптимална работа.
- Надграждане на система за мотивация и удовлетвореност от работата на служителите .
- Перманентна квалификацията и опит на специалистите с контролни функции;
- Подобряване на комуникацията и обмяната на опит с колеги, за по-ефективно функциониране на системите за вътрешен контрол.
- Усъвършенстване на процесите по вътрешен контрол на дейността.
- Публикуване на електронната страница на РЗИ-Смолян на отчети за сигнали за корупция и за резултатите от проверки по тях.

Изминалата 2022 г. бе поредната много тежка, изтощителна година за работещите в РЗИ-Смолян, минала под тежестта на пандемията от Ковид-19 и новите неочаквани предизвикателства. Добрата организация на работа, натрупаният опит от предходните години за работа при високо напрежение и отдадеността на служителите помогнаха в справянето с огромния обем работа по опазване на общественото здраве. Ограниченият човешки ресурс и стремежът за изпълнение на всички поставени задачи доведоха до преумора и професионално прегаряне на много служители. Ситуацията подсказва, че е време системата на общественото здраве да бъде преосмислена и оптимизирана, както и да се подготвя и поддържа в готовност да реагира адекватно при извънредни обстоятелства.

Благодаря на колегите си за проявените професионализъм и всеотдайност.

Изготвил: д-р Мими Кубатева
Директор на РЗИ-Смолян